Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...мнай 1921 оной ...брин 21-һээ гарана | № 190 (15813) | 1981 оной августын 18, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

...ҮҮШЫН ШАЛГАЛТА

...НЕАНГАРСК. Северобайкальск городто Байгал-...й түмэр замай магистралиин томо локомотивна де-...тгдахаар хараалагдажа, барилгынь талмай һая-...до шудуунһаа сэбэрлэгдэжэ дүүрэбэ. Ерээдүйн ло-...вна депогой байшан утаашаа гурбан зуун метртэ ...ю юм. Тус депогой барилга шэнээр байгуулагда-...рилга-хабсаралгын 708-дахи поезддо даалгагдаа. То-...йбол, Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин ...ай участогай эгээл залуу подразделениин барил-... онсо шухала харюусалгатай барилга хэхээр гори-...лдхэл хэжэ байнхай. Энэнь түрүүшын шалгалта ... юм.

С. БУХАЕВ.

«Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 4-дэхи управленидэ «Ажалай шэн габьяагай түлөө» гэһэн медальта бригадир Надежда Константиновна Ерзикова хүдэлдэг. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг, мэдээжэ болоһон бригадада 23 хүн хүдэлнэ. 5-дахи разрядай штукатур-шэрдэгшэд Вера Чистякова, Пелагея Якимова гэгшэд үнинэй хүдэлжэ, залуушуулда эрхим ажалай жэшээ харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир Н. К. Ерзикова (баруун гарһаа), П. А. Якимова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...АРЫН ТҮСЭБ ...орһоонь урид

...НТАЕВО. Прибайка-...льской модо бэлэдхэг-...Кикын пунктын кол-...модо бэлэдхэхэ долоон ...ай түсэбые болзорһоонь ...дүүргээ. Тодорхойлбол, ...модошод июль һарада ...ган кубометр модо ...э. Эндэ И. Заиграевай, ...колаевай хүтэлбэрилдэг ...нкуудай модошод эр-... Мүнөө тус пунктын ...тив модо бэлэдхэхэ ...нэгэдэхи табан жэлэй ...ын жэлдэ хараалагда-...үсэбөө урда мэтэ бол-... урид бэелүүлхээр ...хой.

Манай корр.

АЖАЛАЙ АМЖАЛТААР

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллектив 20 жэлэйнгээ ойн баярые үйлэдбэриин үндэр амжалтаар угтаба. Эндэ байгша оной хахад жэлэй түсэб, продукци бүтээн гаргалгаар — 100,4 процент, худалдалгаар 100,5 процент дүүргэгдээ. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ, үнгэрһэн жэлэй энэл үеынхитэй сасуулхада, 5,9 процентээр дээшэлээ. Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй товарнууд 27 процентээр олошорһон байна.

Энэ нэгэдэлэй хахад жэлэй үйлэдбэриин амжалта ажалай ветерануудай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба ажалша бүхэриг хүдэлмэришэдэй ажалай габьяаһаа эхитэй гээшэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хахад жэл соо нэгэдэлэй үнинэй хүдэлмэришэд — обмотчица Р. М. Бубаева, токарь Н. С. Никитин, слесарьнууд П. Х. Хунгуреев, В. Е. Михайлов, И. Ф. Попов, И. И. Иванов болон бусад үльгэр жэшээтэ ажалаараа шалгарба.

Нэгэдэлэй 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан габшагай ажалай вахтада жагсаһан 600 эрхим хүдэлмэришэдтэ Хүндэлэлэй грамота ба мүнгэн шангууд барюулагдаба.

Тэдэнһээ гадна ойн баярай урда тээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Б. А. Бондырева, В. М. Хомякова, С. В. Гладких, Л. Ф. Федорова, Н. А. Фишук гэгшэдэй мастерскэ участогууд түрүүлэн гараа. Тэдэнэр байгша оной найман һарын түсэбые августын 15-да дүүргэхэ гэһэн социалис уялгаяа амжалта түгэсөөр бэелүүлээ.

Эдуард Васильевич Орловой хүтэлбэрилдэг участок ойн баярай урда тээхи хоёр долоон хоногой даабари 105 процент дүүргэхэ гэһэн уялгаяа мүн лэ саг болзор сооһонь дабажа шадаа.

Прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй бүлэг хүдэлмэришэдтэ «Социалис мүрысөөндэ илагша», һалбари дотороо «Шанарай талаар эрхимлэгшэ» гэһэн тэмдэгүүд зүүлгэгдэбэ.

Т. БЕЛЯЕВА.

И. БРЕЖНЕВЭЙ С. КАНЯТАЙ, ЯРУЗЕЛЬСКИТЭЙ УУЛЗАЛГА

...густын 14-дэ Крымдэ ...эй Генеральна секре-... СССР-эй Верховно ...й Президиумэй Тү-...шэ Л. И. Брежнев ...эй ЦК-гай уряалаар ...жэ Союзда хани ёһо-... хүдэлмэриин хэрэгээр ...ра ерэһэн ПОРП-ын ... Нэгэдэхи секретарь ...нятай болон ПОРП-ын ... Политбюрогой гэ-... ПНР-эй Министрнүү-... Соведэй Түрүүлэгшэ, ...ын министр В. Яру-...китэй уулзаба.

...ерэлдөөндэ КПСС-эй ...й Политбюрогой гэ-... СССР-эй гадаадын хэ-...эй министр А. А. ...ко, КПСС-эй ЦК-гай ...бюрогой гэшүүн, КПСС-...-гай секретарь К. У. ...нко, КПСС-эй ЦК-гай ...арь К. В. Русаков, ...эй ЦК-гай Генеральна ...арини туһалагша А. И. ... хабаадалсаа.

...РП-ын IX онсо съез-...шүүдэй үндэһөөр мү-...ээ партиин шиидхэжэ ... асуудалнууд тухай ...ын ЦК-гай Нэгэдэхи ...арь болон ПНР-эй Ми-...нүүдэй Соведэй Түрүү-... хөөрэжэ үгөө Тус ... партиин ажал ябуул-... марксистско-ленинскэ ...нүүдые аршалан хам-... ба бэхижүүлхэ, сб-... дотор тэрэнэй хү-...рилхы үүргые бата-..., хүдэлмэришэн анги ... ажалшадтай харилсаа ...оо һэргээхэ ба хүг-... гэжэ тоолоно, социа... демократи хүгжөөхэ. ...лис гүрэнөө бэхижүүл-...а экономическа байда-... тогтууритай болгохо ...нүүдые тодорхойлоо ... онсолон тэмдэглэбэ. ...эһээ гараха олон та-... программа зохёон та-... парти өөрынгөө эдэб ...ехэл элирхэйлэн ха-...аа. Энээниие байгша ... августын 11-дэ болоһон ...П-ын ЦК-гай хоёрдохи ...ум батадхаһан байна.

... съездын зохёон най-... программна хараа ...ые хэдэн миллион ...ад улам бүри үргэ-... дэмжэн угтана. Гэбэ-...рон доторхи байдал ...өө бэрхэшээлтэй бай-... зандаа. Промышленна ...бэри болон националь-на доход доошолно, хүн зониие хангаха талаар горитойхон дутагдалнууд бии байһан зандаа. Эдэ бүгэдэ хадаа гансашье хүүшанай алдуунуудай үрэ хойшолон бэшэ, харин социализмда харша хүсэнүүдэй элдэб һүйдхэлтэ ябуулгануудай хойшолон мүн болоно. Эдэ хүсэнүүд бэрхэшээлнүүдые улам хүшэр хүндэ болгохо гэжэ оролдоно, тиигэжэ тэрэниие парти болон арадай засагта эсэргүүгээр хэрэглэхые һэдэнэ. Һүүлэй хэдэн долоон хоногой туршада боложон забастовконууд болон жагсаалнууд, мүн тэрэшэлэн гүрэндэ эсэргүү, Советүүдтэ эсэргүү пропагандын олон тоото баримтанууд гүрэнэй аюулгүй байдалда, тэрэнэй бэеэ даһан байдалда, поляк арадай амин шухала аша туһада горитой ехэ аюул тохёолдуулна бшуу.

Иимэ эрхэ байдалда Эхэ оронойнгоо национальна абаралгын аша туһада, улам бүри гүнзэгы кризис зайсуулхын, бүхы арадай ажахыда жэгдэ һайнаар хүдэлхэ байдал тогтоохын, контрреволюциин аюултай эрид шууд тэмсэхэ зорилгоор эмхи гуримгүй байдал гаргалгада эсэс табихын тула патриотическа бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ гээшэ түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно гэжэ ПОРП болон ПНР-эй правительство тоолоно. Эдэ бүгэдэ хадаа социалис Польшын хүгжэлтэ, гүрэнүүд ба арадуудай социалис хани нэгэдэлэй бата бэхи хубинь тэрэнэй байлгые бэхижүүлгэ хангаха ёһотой.

Совет коммунистнууд, бүхы совет хүнүүд Польшын Арадай Республикада болоно байгаа үйлэ хэрэгүүдэй хойноһоо тон анхаралтайгаар хаража байнхай гэжэ Л. И. Брежнев онсо тэмдэглэбэ. Советскэ Союз хадаа социалис Польшо түшаа үнэн сэхэ интернационалис хараа баримталдаг, тиимэһээ марксистско-ленинскэ парти байхаар ПОРП-ые бэхижүүлгэдэ болон орон доторoo социализмын хараа баримтануудые бэхижүүлгэдэ шэглүүлэгдэһэн партиин IX съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхыень Польшын коммунистнуудта, аха дүү бүхы поляк арадта хүсэнэ.

Польшодохи социализмын гадаадын ба дотоодын дайсадай Советүүдтэ эсэргүү ябуулгануудые зэбсэг болгожо абаһанинь дэмы хэрэг бэшэ. Тэдэ арадай Польшо болон Советскэ Союзай, Польшын бусад найдамтай ханинар болон союзнигуудай хоорондо эб таһалха, тиигэжэ бэеэ даанхай Польшын гүрэнэй амгалан тайбан, аюулгүй хүгжэлтын үндэһэ һуури һандаргаха гэжэ оролдоно ха юм.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай айхабтар хүндэ шалгалта дабажа гараһан совет болон поляк сэрэгшэдэй шуһаар гагнагдаһан, лайнай һүүлдэхи хүгжэлтын үедэ өөрынгөө байгуулхы хүсые гэршэлһэн совет-поляк хани барисаан хоёр оронoй арадуудай агуу ехэ баялиг мүн гэжэ хөөрэлдөөндэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар тэмдэглэбэ.

Советскэ Союзай хүсэ шадалай, тэрэнэй уласхоорондын нэрэ хүндын, арадай Польшын аша туһада айхабтар ехэ удха шанартай байһан шэнги хүсэ шадалта, бэеэ даанги социалис Польшын хүгжэлтэ Советскэ Союзай аша туһада харюусана.

Хоёр оронoй хоорондохи хани харилсаан Польшодо хүшэр хүндэ ушарай тохёолдоһон үедэ шэнэ баримтануудаар гэршэлэгдээ. Социализмын дайсадай һэдэлгэнүүдые бута сохихо, хүшэр хүндэ байдалые дабажа, арад зоной ажабайдалые һайжаруулхые оролдожо байгаа ПОРП-той, поляк арадай бусад хүсэнүүдтэй КПСС болон бүхы совет хүнүүд үнэн зүрхэнһөө һаналаа нэгэдэнги байһанаа мэдүүлнэ.

Хоёр оронуудай хоорондохи үргэн, олон талын харилсаануудые хүгжөөлгын асуудалнууд зүбшэгдөө.

ПНР-эй хүшэр хүндэ экономическа байдалые анхаралдаа абажа, Советскэ Союз нилээд ехэ материальна туһаламжа хүргэнэ. Мүнөө үедэ Польшын Советскэ Союзда үри зээлиеэ түлэлгые удаадахи табан жэл хүрэтэр хойшолуулха, хүнгэн промышленностьда хэрэгтэй түүхэй эд нэмэжэ үгэхэ, мүн баһа арадай хэрэглэмжын зарим эд бараа үгэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаба. Советскэ Союз Польшын промышленна хүсэ шадалаа бүрин дүүрэнээр ашагладагада туһа хүргэхэ юм. ПНР-эй партиин болон правительствын хүтэлбэрилэгшэд аха дүүгэй энэ туһаламжын түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Совет-поляк хани барисаан хадаа Европын хүсэнүүдэй мүнөө үеын тэнсүүриин гол шэнжэнүүдэй нэгэн гээшэ гэжэ хоёр талаһаа тэмдэглэгдэһэн байна.

Социалис Польшын бэйгуулагдажа хүгжэһэн ушар эндэхи түбилэ оршон байдалые һайжаруулгада ехэ удха шанартай байһан. СССР, ПНР болон Варшавска Договорой бусад гэшүүн-оронууд суглаа эрхилһэн гадаадын политическэ ажал ябуулгануудаараа, ехэ ехэ үүсхэлнүүдээрээ уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулгада эхи табиһан юм. Европодо болон бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдалай ба эб найрамдалай түшэг болоһон социалис хани нэгэдэлээ бэхижүүлхын түлөө бүхы юумэ хэхээр Советскэ Союз ба Польшо эрид шиидэнги.

Дэлхэйн империализмын хүсэнүүд социальна дэбжэлтын хэрэгые зогсоохо эрмэлзэлтэй дайн сэрэгтэ бэлдэлгын аюулта политика ябуулна, өөрынгөө харата хэрэгүүдээр уласхоорондын амгалан байдалда хохидол хүргэнэ.

Социалис оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха һэдэлгэнүүдынь эли тодо харагдана. Һаяхан США-гай конгрессэй Түлөөлэгшэдэй палатын Польшын дотоодын байдал тухай абаһан резолюциие имагтал иимэ удхатай гэжэ сэгнэхээр. Энэ асуудалаар Польшын талые Советскэ Союз бүрин дүүрэнээр дэмжэнэ. Ондоо гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ хамааралсалгын иимэрхүү ябуулганууд мүнөө үеын уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалда шэнэ бэрхэшээлнүүдые ушаруулна.

Шахардуу байдалые саг үргэлжэ дэмжэхэ, буу зэбсэг саашадань зогсоолтогүй үйлэдбэрилхэ — иимэл политикые империализм ябуулжа байна. Иимэ политика бүхы арадуудай аша туһада эсэргүү харша гээшэ.

Уулзалгада хабаадагшад совет-поляк харилсаануудые саашадаа бүхы талаарнь хүгжөөхэ, уласхоорондын хэрэгүүдтэ эб найрамдалай хараа баримталхаар Советскэ Союзай болон Польшын хоёр талын бэлэн байһаниие тэмдэглээ.

Уулзалга аха дүүгэй, нүхэд ёһоор бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

КПСС-эй ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ III ПЛЕНУМ

БАРИЛГАШАДАЙ КАДРНУУДТА — САГ ҮРГЭЛЖЫН АНХАРАЛ

Августын 14-нэй үдэр КПСС-эй обкомой III пленум болоһон тухай мэдээсэгдээ һэн. Тэрэ пленум дээрэ «Барилгашадай кадрнуудые тогтонижоруулха ба тогтууритай ажалша коллективүүдые байгуулха талаар областной партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэгдэһэн байна. Энэ асуудалаар КПСС-эй обкомой секретарь **В. Г. Бирюков** элидхэл хээ.

— Научно-техническэ дэбжэлтые хурдадхалга хадаа имагтал капитальна барилгын хэрэгые нарижуулан һайжаруулгаһаа, тэрэнэй экономическа ашаг үрые дээшэлүүлгэһээ дулдыдаха байна. — гэжэ элидхэлшэ үгэеэ эхилһэн байна.

Барилгын асуудалда КПСС-эй XXVI съездын, партиин программна бусад документнүүд соо онсо анхарал хандуулагдаһан байна. Энэ хадаа коммунис обществын материально-техническэ үндэһэ һуурие байгуулха, совет арадай һуудал байдал һайжаруулха, экономическа гол зорилгонуудые шиидхэхэ гол шухала хэрэгынь болоно бшуу.

Капитальна барилгые хүгжөөхэ хэрэгтэ партиин областной комитет саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг. Энэ шухала асуудалда партийна, совет органүүдые, партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудые, барилгын ажахын хүтэлбэрилэгшэдые, барилгын индустриин болон барилгын материалнуудай промышленностиин хүтэлбэрилэгшэдые барилгын хэмжээе саашадань хүгжөөхын, тэрэнэй үрэ дүнгые һайжаруулхын түлөө анхаралаа хандуулхыень уялгалдаг. Капитальна барилга хадаа арадай ажахын эгээл гол шухала һалбари болоно.

Арадай ажахын энэ һалбари дээрэ хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй болон алба хаагшадай тоо улам олошорно. Жэшээнь 1971 онойхитой сасуулбал республикын барилгын эмхинүүдтэ мүнөө үедэ нилээд олон хүн хүдэлнэ. Дээдэ болон дунда һургуулиин техническэ һуралсалай мэргэжэлтэд 908 хүнһөө 3135 хүн болотороо олошороо. Илангаяа БАМ-ай барилга дээрэ иимэ хүнүүд олон болоһон байна.

Мүнөө үедэ манай республикада барилгын 146 эмхинүүд хүдэлжэ байна. Тэдэнэй 126-ниинь гүрэнэй, 13-ниинь колхозуудай хоорондын. Барилга-хабсаралгын эмхинүүдэй подрядна гуримаар хэдэг барилгын хүдэлмэриин хэмжээн мүнөө 83 процент болоно.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада «Забайкалсельэлектросетьстрой», «Улан-Удэтрансстрой» трестнүүд шэнээр байгуулагдаа, «Бурятпромстрой» Главк болгон хубилгагдаа.

Барилга дээрэ 4725 коммунистнууд, 5140 комсомолшууд ажаллана. Хэдэн олон түрүүшүүл болон үүсхэлшэд, хэдэн зуугаад бригадирнууд болон мастернууд барилга дээрэ шалгарна. Тэдэнэй эдэбхи эрмэлзэл, үүсхэл нэрэтэй солотойгоор дэмжэгдэнэ, дэлгэрүүлэгдэнэ.

Тогтууритай болоһон ажалша коллективүүдтэ, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэй һайн мэргэжэл шадабари ажалай эрхим үрэ дүн түйлаха арга олгоно. Өөһэдынгөө юрэнхы эрдэм болон шадабаряа дээшэлүүлдэг, ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаададаг, ажаһуудалай болон соёлой, ажаһуудалай эрхэ байдал һайнаар тогтооһон газарта хэзээдэшье һайн үрэ дүн түйлагдадаг байна бшуу. «Бурятцелинстрой» трестын 590-дахи ПМК-гай Клавдия Афанасьевна Сорокаллын даадаг бригада 1959 ондо эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ бригада 22 хүнһөө бүридэдэг. Бригадань тэрэл хэбээрээ мүнөөшье хүдэлжэ байдаг. Бригадын бүхы гэшүүд хэдэн ондоо мэргэжэлтэй, элдэб хүдэлмэри хэхэ шадабаритай. Тус бригадада Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ гэһэн нэрэ олгогдоһон байна. Ленинскэ ажалай жагсаалай түүхын районой дэбтэр соо энэ бригадын нэрэ бэшэгдэнхэй. 1976 ондо «Главвостоксибсельстрой» дипломоор шагнагдаһан, 1970 ондо Республиканска Хүндэлэлэй дэбтэртэ оруулагдаһан байна. 1980 ондо КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ илагшын дипломоор шагнагдаа һэн. Бригадир Клавдия Афанасьевна Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан гэһэн нэрэ солотой, энэ эмхидэ 1948 онһоо хүдэлнэ. Тэрэ Кабанскын районно Соведэй депутат, Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдаһан солотой.

«Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй Зэдын ПМК-да В. С. Щепинэй бригада хүдэлдэг юм. Энэ бригада 16 хүдэлмэришэдтэй. Бултадаа гэр байратай, ажаллахадань таатай зохид эрхэ байдал тогтоогдонхой, бригадын гэшүүд хамтааран амардаг, шефтээ абаһан колхоздоо туһалдаг. Хэнэй хэзээ ээлжээтэ амаралтадаа гараха байһаниинь бригадаараа шиидхэгдэдэг юм. Энэ бригадын ажалай журам эрхим һайн, хүдэлмэриинь эмхидхэл баһал һайн байдаг. 1981 оной зургаа һарын туршада хүн бүхэнэй салин хүлһэн 8,2 мянган түхэриг болоһон байна.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын 607-дохи СМП-дэ 425 хүн хүдэлдэг юм. Тэдэнэй 43-ниинь коммунистнууд. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон профсоюзай организацинууд, тэдэнэйнгээ һуудал байдал түшаа ехэ анхаралаа хандуулдаг юм. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада столово, хоёр магазин бариггаа, клуб, ажаһуудалай комбинат баригдажа дүүрэхээ байна. Тэрэшэлэн поликлиникэ, холбооной отделени, спортивна зал бариглана. Эндэ «Березка» гэжэ инструментальна ансамбль, дуушадай коллектив, волейболоор болон футболоор спортивна секцинууд хүдэлжэ байдаг. Спортивна мүрысөөнүүд ходо болодог. Олон барилгашад өөһэдынгөө дүршэл шадабариие дээшэлүүлдэг, 21 хүн заочноор һурадаг. Иимэ эрхэ байдалһаа уламжалан, эндэхи кадрнууд тогтонижонхой, ондоо тээшэ ошолго тон үсөөрэнхэй.

Ажалша коллективүүдые тогтууритай болгохын тула түбхын түрүүндэ барилгын байдал нарижуулан һайжаруулха, тэрэниие индустриальна гуримаар эрхилхэ, барилгын материал болон хэрэгсэлнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулха, барилгын хүдэлмэриие болбосон гуримаар эрхилхэ шухала болоно.

Коллектив бүхэндэ социально-соёлой болон ажаһуудалай эрхэ байдал хангалга баһа нэгэ гол шухала зүйл болоно. Энэ зорилгые бэелүүлгэ хадаа материально-техническэ талаар таһалгаряагүй хангалтаһаа, ажалай эрхим эмхидхэлһээ, барилгашадай юрэнхы болон өөрынь мэргэжэл шадабари дээшэлүүлгэһээ, хүн бүхэнэй эдэбхи эрмэлзэлэл дээшэлүүлгэһээ, бригада бүхэндэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулдагһаа дулдыдаха байна. Эдэ бүхы хүдэлмэри хадаа комплексноор шиидхэгдэхэ ёһотой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ барилгын эмхинүүдэй материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхын тула хэдэ хэдэн хэмжээнүүд абтаа. Барилгада хабаатай үйлэдбэриин фонднууд 1971 оной-хитой сасуулхада, арба дахин ехэ болоһон байна. Ажал оньһожоруулга 3,8 дахин, барилгын машинанүүдай тоо 2 дахин олон болоо.

Элидхэлшэ саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ, барилгашадай ажаллаха эрхэ байдал һайжаруулха талаар ябуулагдажа байһан хүдэлмэри тухай тоотоо. Энэ хэрэгтэ олон миллион түхэригэй капитальна һомололго хэгдэһэн байна. Арбадахи табан жэлэй туршада республика дотор 2 миллиард түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаа. Энэ хадаа урдахи табан жэлэйхидэ орходоо, 1,4 дахин ехэ болоно бшуу.

Республикын арадай ажахые хүгжөөлгэдэ 2,5 миллиард түхэриг һомологдоо. Энэ урда табан жэлэйхитэй сасуулхада, 1,6 дахин ехэ болоно.

Илангаяа энергетикэ, шулуу нүүрһэнэй промышленность, машина бүтээлгэ хүгжэһэн байна. Хүнгэн, эдеэ хоолой, ашагта малтамалнуудай промышленность шэнээр байгуулагдаа. Целлюлозо болон картон, зомгооһоор хэһэн хабтагай, булад болон түмэр хэрэгсэлнүүд, электродамжуулгын зүйлнүүд, уһа сэбэрлэлгын объектнүүд энэ үедэ шэнээр байгуулагдаһан байна.

64 мянган толгой үхэрэй, 59 мянган гахайн, 324 мянган хониной, 642 мянган шубуунай багтаамжатай байранууд баригдаа. 29 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха складууд бодхоогдоһон, газар һайжаруулгын ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн, тэжээл үйлэдбэрилгын ехэ хүсэнүүд ашаглалгада оруулагдаһан зэргэтэй.

Барилгын олон эмхинүүдэй партийна организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд политико-хүмүүжүүлгын болон эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ажалша коллективүүдэйнгээ дунда ябуулжа, капитальна барилгын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг хангана. 1980 ондо БАМ-ай Буряадай участогай барилгашад Барилгашанай үдэрэй урда тээхэнэ табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн тухай элидхэһэн байна. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада хэдэ хэдэн ажалай амжалтанууд түйлагдаа. 1978 оной октябриин 28-най үдэр Лабаанда поезд хүрэжэ ерээ. Тиихэдэ 1980 оной июниин 29-дэ Нижнеангарск-II станцида поезд ерэһэн байха юм.

— Бүхы дээрээ республика дотор капитальна барилга нилээд эршэтэйгээр ябуулагдажа байна. Гэхэ зуура, хэһэн хэрэгээ шүүмжэлхы шэглэлтэйгээр хаража үзэхэ шухала. Арадай ажахын олон һалбаринууд гээгдэлдэ оронхой, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд олон. Дутуу дунданүүдшье бии, — гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Арбадахи табан жэлэй туршада барилгашад үйлэдбэриин хүсэнүүдые, гол фонднуудые ашаглалгада оруулха шухала шухала зүйлнүүдые дүүргэжэ шадаагүй. Социально-соёлой болон ажаһуудалай, медицинын хэтэ хэдэн барилгануудые болхоолго гээгдэлдэ ороһон байна. Үйлэдбэриин эмхидхэл болон техническэ хэмжээн удаанаар дээшэлнэ.

Энэ жэлэй долоо һара соо гол фонднуудые ашаглалгада оруулга нёдондонойхидо орходоо 25 процент, капитальна һомололго 15 процент, байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушаалга 7 процент ехэ болоһоншье һаа, барилгын хүдэлмэриин ябаса республика соо бүхы дээрээ урагшагүйдэнэ. Гол шухала зүйлнүүдэй түсэбүүд дүүргэгдээгүй байха юм.

Энэ дутагдалай гол шалтагаан хадаа, эмхидхэлэй хүдэлмэриин һулаһаа, индустриальна үндэһэ һууриин багаһаа, хүдэлмэриин оньһожоруулгын хангалтагүйһөө болон кадрнуудай тогтосогүй ушарһаа уламжална гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Арадай ажахыда шэнэ хүдэлмэришэдэй ерэлгэ жэлһээ жэлдэ үсөөржэ байна. Ушар тиимэһээ энэ дутагдалые имагтал ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын ёһоор шиидхэхэ зэргэтэйбди. Түбхын түрүүндэ барилгын хүдэлмэриие саашадань индустриализациин замда оруулха, шэнэ проектнүүдые зохёохо, хабсаргамал хэрэгсэлнүүдые олоор нэбтэрүүлхэ, ашаг үрэтэй материал болон бусад хэрэгсэлнүүдые ашаглаха, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин үйлэдбэриин эмхидхэлые нарижуулан һайжаруулха шухала болоно.

Саашань элидхэлээ үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Бирюков барилгын индустриин зарим тэды хүгжэлтэ тухай тоотоо. Тиихэтээ хамта энэ хэрэгтэ ушардаг дутагдалнуудые элирхэйлэн харуулаа. БАМ-ай Буряадай участогта үйлэдбэриин үндэһэ һуури бэхижүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа һулаар хандуулагдана гэжэ тэмдэглээ.

Хүдөө нютагуудтахи барилгые индустриальна арга гуримда оруулха хүдэлмэриие шангадхаха асуудалда элидхэлшэ анхаралаа хандуулаа. Илангаяа эбэртэ боло малай, гахайн болон шубуунай томо комплекснүүдые бариха шухала байһые тодорхойлһон байна. Гэхэтэй хамта үйлэдбэриин олон объектнүүд, байрын гэрнүүд, үхибүүдэй саадууд болон һургуулинууд хирпиисээр бодхоогдодог болонхой. Энэ ушар ехэ гаргаша хэрэглэхэ байна. Минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха складуудые, техникэ заһабарилха цех болон гаражуудые бариха хэрэгтэ анхарал хандуулагдаа.

Социально-соёлой ажаһуудалай болон байрын гэрнүүдые хүдөө нютагуудта олоор бариха асуудал мүнөө үедэ ехэ удха шанартай болоод байна. КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй 1980 ондо абаһан тогтоолой ёһоор Ивалга тосхондо туршалгын поселок баригдажа байна. Эгээл һайн проектнүүд шэлэн абтаа. Сентябрьда 1, 2, 4 квартиратай байрын гэрнүүд ашаглалгада үгтэхэнь. Тэдэнэр нютагай элдэб материалнуудһаа баригдаа. Эгээл таарамжатай гэһэн гэрнүүдыень саашадаа хүдөө нютагуудта барижа эхилхэ ёһотойбди.

Промышленна предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй туһаламжаар хүдөө нютагуудта мянган гэр бариха тухай тогтоол КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет баталан абаһан байна. Олонхи коллективүүд энэ даабари амжалтатайгаар дүүргэнэ. Гэбэшье зарим эмхинүүд, жэшээнь, «Забайкаллес» нэгэдэл, 834-дэхи СМП гэхэшэлэн ехэ гээгдэлдэ оронхой. Жэлэй түгэсэтэр энэ шухала тогтоолые дүүргэхын тула шухала хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ элидхэлшэ тодорхойлоо.

Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилдэг заводто бүтээн гаргадаг зүйл бүхэниие нарижуулан һайжаруулха, шанаржуулха талаар нөөсэ арга боломжонууд бии. Мүнөө барилгын талмайнуудта бэлэн, һайн шанартай элдэб янзын эд хэрэгтэй. Эндэһээ барилгын хүдэлмэри түргэдхэхэ, гоё һайхан түхэл маягтай болохо байна бшуу.

Барилгые индустриализацилха хэрэгтэ модоор хэһэн элдэб зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ шухала. Мүнөө үедэ республикымнай барилгашад жэл бүри 150 мянган кубическа метр модо болбосоруулжа, элдэб юумэ хэнэ. Эдэниие хэрэглэхэ эрилтэ хангагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье тэдэнэй шанар доогуур байһаар. «Буржелезобетон» нэгэдэл, «Бурятцелинстрой» нэгэдэлэй барилгын материалнуудые бэлдэдэг комбинадууд «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл модоор хэгдэхэ юумэндэ хэрэглэгдэхэ һайн шанартай хабтагай болон бэшэшье зүйл гарганагүй. Үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдһээ холбомол, томо паркет бэлэдхэхэ һайн дүй дүршэл хэрэглэгдэнэгүй.

Түрүү дүй дүршэл, эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаануудай шэнжэлгэнүүд барилгын үйлэдбэриин хүгжэлтын томо барилгануудые бэлэн, бүтэн болоһон хэрэгсэлнүүдээр бодхоохо замаар ябажа байһые гэршэлнэ гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Энэ хадаа барилгые индустриализацилгада шэнэ шата болоно. Тиимэһээ энэ барилгын материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхэ талаар ехэ хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табина. Нэн түрүүн барилгын материалнуудые болон бэлэн хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ, шанарыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоолой ёһоор, арбан нэгэдэхи, мүн удаадахи жэлнүүдтэшье капитальна барилгын хэмжээн нилээд ургаха байна. Энэ хадаа барилга-хабсаралгын организацинуудай үйлэдбэриин үндэһэ һуури саашадань хүгжөөхэ эрилтэ табина. Тус тогтоолой ёһоор жэл соо 140 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра бариха томо панельнэ гэр бариха завод, хүнгэн бетон хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ завод, модо болбосоруулгын томо завод болон бусад ехэ ехэ барилганууд болхоогдохоор хараалагданхай. Энэ бүгэдэниие барихада хэрэгтэй бэлэн барилгын хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаха гүйсэд оньһожоруулагдамал предприяти хэрэгтэй болохо ааб даа.

(Эхиниинь. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй областной комитедэй III пленум

БАРИЛГАШАДАЙ КАДРНУУДТА—САГ ҮРГЭЛЖЫН АНХАРАЛ

(Түгэсхэл. Эхинииnь нэгэдэхи нюурта).

Партийна, советскэ, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай, хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, стройиндустриин ба барилгын материалнуудай промышленностиин гол уялга гэхэдэ, үйлэдбэрине үргэдхэхэ, барилгын шэнэ, һайн материалнуудые ашаглаха хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулха болоно гээд элидхэлшэ хэлээ.

Ажалай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, барилгашадай кадрнуудые тогтууритай болгохо талаар нөөсэ арга гэхэдэ, барилга дээрэхи гарай хүдэлмэри хүнгэдхэхэ болоно. Гар ажалай хүдэлмэри оньһожоруулгын хүсөөр лэ хүнгэдхэгдэхэ ёһотой. Арбадахи табан жэлдэ машинын парк хоёр дахин олошоржо, хабсаралгын болон газарай хүдэлмэрние оньһожоруулха хэрэг 98 процентдэ хүргэгдөө. Барилгын организацинууд һүүлэй үедэ оньһожоруулгын жэжэ түхеэрэлгэнүүдые олоор абадаг болоо.

Гэхэтэй хамта, барилгын бригаданууд элдэб олон техникэтэй байгаад, тэрэнээ хэрэглэжэ шаданагүй. Энээнһээ боложо шэрдэлгын, штукатурка хэхэ хүдэлмэри гараар хэгдэжэ, барилгашадай хайран хүдэлмэриин саг эдинэ, шанарыень доошолуулна, нэмэлтэ материалнууд гаргашалагдана. Мүн эдэ харахада багахан аад, дутуу дунданууд объектнүүдые ашаглалгада тушааха болзор хойшолуулна. Эдэ бүтэдые усадхаха гээшэ ажалай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ аргагүй ехэ нөөсэ арга боломжо болоно.

Барилга дээрэ үйлэдбэрние хүтэлбэрилхэ, эмхидхэхэһээ ехэ юумэн дулдыдадаг. Барилгые индустриализацилга үйлэдбэрние инженернэ бэлэдхэлээр хангаха эрилтэ табина. Мүн бүхы хүсэеэ суглуулжа, хүдэлмэрние таһалгаряагүйгөөр ябуулха, ажалай түлбэриин шэнэ арга нэбтэрүүлхэ, машина, техникэ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гэхэ мэтын эмхидхэлэй асуудалнууд барилгын объект бүхэндэ хэрэглэгдэжэ, һайн аша үрэ үгэхэ ёһотой.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ нөөсэ аргануудай нэгэн бригадна подряд болоно гэжэ олон жэлэй дүй дүршэл гэршэлээ. Үнгэрһэн жэлдэ энэ аргаар республика доторнай 303 бригада ажаллаа. Тэдэнэр барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин 30 процент дүүргэһэн байна. Гэхэтэй хамта, энэ һайн, түрүү онол арга үргэнөөр үшөөл хэрэглэгдэнэгүй. ТЭЦ-эй, Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын управленинүүдтэ, ЛенБАМстройн оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннодо энэ арга нэбтэрүүлэгдээгүй байһаар. Зарим тээ тэрэ хайша хэрэгээр хэгдэнэ.

Барилгын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гай һайшааһан, тогтууритай ажалша коллективүүдые байгуулха, кадрнуудые тогтонижоруулха талаар СССР-эй Минтяжстройн «Липецкстрой» трестын партийна комитедэй хүдэлмэриин дүй дүршэл хэрэглэхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Энээнэй шухалань гэхэдэ, хүдэлмэрилэгшэдэй һайнаар ажаллаха, амарха эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэ хандуулагданхай.

Тогтууритай ажалша коллективүүдые байгуулха гээшэ тон орёо хэрэг. Эндэ эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ, хүн зондо, тэдэнэй захяа заабарида анхаралтайгаар хандаха хэрэгтэй. Захиралта, хэһээлтээр эндэ юуншье хэгдэхэгүй. Мүн ганса ехэ салин хүлһөөршье хүнүүдые барижа, эбтэй эетэй коллектив байгуулжа шадахаар бэшэ. Барилгын организациһаа гаража ошогшодой хахадынь гэр байраар хангагдаагүй дээрэһээ ондоо тээшээ ошоһон байна.

Тогтууритай ажалша коллективүүдые байгуулха хэрэгтэ тэдэнние залуу барилгашадаар нэмээжэ байха шухала. Үнгэрһэн табан жэл соо барилгада хүдэлхөөр хоёр мянган залуушуул эльгээгдээ. Тэдэнэй олонхинь шэлэһэн мэргэжэлээрээ һайн мэдэсэ, дүршэл абаһан байна. Залуу хүнэй коллективтэ ерэлгэ тэрэнэй ажабайдалда ехэ үйлэ хэрэг болодог. Тэрэнние ямараар угтажа, ямараар хандаһанһаань залуу хүнэй саашанхи замынь дулдыдадаг. Эгээл эндэ тэдэнние зохидоор угтажа, дүй дүршэлтэй һурган хүмүүжүүлэгшэдтэ даалгаха шухала. Иимэ хүмүүжүүлэгшэд олон. Жэшээлхэдэ, В. Ц. Санданов, А. К. Мирошниченко, П. Н. Белых болон бусад болоно. Залуушуултай һайнаар хүдэлжэ байдаг хүнүүдэй жэшээ дурдаха болоо һаа олон ааб даа.

Барилгашадые гэр байраар, соёлой болон ажаһуудалай талаар хангаха гээшэ тэдэнние нэгэ газарта байлгаха, тогтонижоруулха асуудал шухалын шухала болоно. Үнгэрһэн табан жэлдэ 160 мянган дүрбэлжэн метр гэр баригдаа. Тиихэдэ тэдэнэй мэдэлдэ гурбан мянган һууритай саад-ясли, 13 клуб бии. Олон коллективүүд өөһэдын турбазатай. Гэбэшье эдэ бүгэдэ барилгашадай эрилтэ хангана гүй. Дутын табан жэл соо 300 мянган дүрбэлжэн метр гэр, 4 мянган һууритай хүүгэдэй сад-ясли бариха хэрэгтэй. Тиигэбэл барилгашадай эрилтэ хангаха арга олдохо байна.

Ехэ барилгын газарнуудта заатагүй хүн зонние хангаха комплекснууд баригдаха ёһотой. Гадна барилгашадые ажалдань зөөхэ асуудал шиидхэгдэхэ зэргэтэй. Мүн амаралтын гэрнүүдые, пионерскэ лагерьнуудые бариха шухала. Тиихэдэ барилгын томо организацинуудта өөһэдын хамһабариин ажахы байгуулха хэрэгтэй.

Саашадаа элидхэлшэ барилга дээрэхи ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэ партийна комитедүүдэй зүгһөө эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэрние дээшэлүүлхэ, һайжаруулха эрилтэ табина гээд тэмдэглээ. Коллективүүдые хатуужаһан, һайн бэлэдхэлтэй, эдэбхитэй хүтэлбэрилэгшэд толгойлхо зэргэтэй.

«Главбурятстройн» барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлени, 1-дэхи тоннельнэ отрядай коллективүүдтэ эндэ хүдэлхөөр ерэһэн залуу мэргэжэлтэдые нэн түрүүн мастерска гү, али прорабска участогуудта эльгээжэ, хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсуулдаг байна. Эдэ коллективүүдэй бүхы хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд мастернууд болон прорабуудай һургуули гаранхай. Тэдэнэр барилгашадай ажал болон ажабайдал һайжаруулха хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг. Тиимэһээл эдэ коллективүүд социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана бшуу. Эндэ кадрнуудай ажалһаа гаража ошохо ушар үсөөрэнхэй.

Эдэ организацинуудай партийна комитедүүд дээгүүр тушаалда дэбжүүлэгдэжэ байһан кандидат бүхэнние анхарал дороо абажа, тэдэнэй хүдэлмэрние хинан шалгажа байдаг. Мэргэжэлтэдтэ коллективтэеэ танилсажа дадаха арга боломжо үгтэдэг.

Барилгын олон организацинуудта политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Зарим партийна организацинууд багаханууд, үсөөн гэшүүдтэй. Барилгын томо томо организацинуудта удаан саг соо партийна зэргэнь нэмэнэгүй. Эдэ бүгэдэ дары усадхагдаха ёһотой.

Арбадахи табан ж[illegible] рүүшын жэл хадаа о[illegible] хатай жэл болоно. Э[illegible] лэй даабари амжалт[illegible] бэелүүлхэ гээшэ са[illegible] ажалаймнай, түйлал[illegible] дүнгүүдэймнай үндэһ[illegible] ри болоно. Тиимэһээ [illegible] га бүхэндэ үйлэдбэрии[illegible] үрэ, хүдэлмэриин ша[illegible] шэлүүлхын тула бүх[illegible] сэ арга боломжо, хүсэ[illegible] лаа зорюулха ёһотой[illegible] жэ нүхэр Бирюков [illegible] лэйнгээ түгэсхэлдэ хэл[illegible].

Партийна, профсою[illegible] лон комсомолой орга[illegible] нууд, ажахын хүтэлб[illegible] шэд барилгашан бүх[illegible] рэнэй мэргэжэлээ дээш[illegible] хэ хэрэгтэ, тэдэнэй [illegible] эрхэ байдал болон ажа[illegible] һайжаруулгада саг үрг[illegible] анхарал хандуулха [illegible].

Эдэ бүгэдэ һүүлэй [illegible] кадрнуудые тогтони[illegible] ха, тогтууритай ажалш[illegible] лективүүдые байгуул[illegible] рэгтэ, КПСС-эй XXVI [illegible] дын капитальна ба[illegible] урда табигдаһан [illegible] нуудые бэелүүлхэдэ [illegible] хэ байна.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар үгэ хэлэлгын эхилхэдэ, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков үгэ абана.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ барилгын хүдэлмэри хэхэ талаар ехэ зорилго табигдана. Городой экономико болон социальна асуудалнуудые шиидхэхэ ушарта ехэ асуудалнууд бэелүүлэгдэхэ байна. Энэ хэрэгые шиидхэлгэдэ капитальна барилга гол һуури эзэлхэ зэргэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Ажал эмхидхэхэ хэрэгые һайжаруулха, хүн зонтой үгээ ойлгосолдохо, барилгашадай ажаһуудалые һайжаруулха асуудалда анхаралаа табиха гээшэ партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай бэелүүлхэ тон шухала хэрэгынь болоно.

Гэхэтэй хамта барилгын зарим эмхинүүдтэ хүдэлмэришэдэй оролго гаралга хэмһээ үлүү ехэ байна. Жэшээнь, «Востоксибэлектромонтаж» трестын, барилга-хабсаралгын 559-дэхи поездын коллективүүдтэ хүнүүдэй гаража ошолго 10 процентһээ дээшээ болоно. Бухы дээрээ городой барилга дээрэ хүнүүдэй ажалһаа гаража ошолго 25 процент хүрэнэ. Зарим тээгүүр үшөө дээшээшье байха. Жэшээнь, «Жилгражданстрой» трестын 4-дэхи СМУ-гай коллективэй 46 процентнь хүдэлмэриһөө болиһон байха юм.

Барилгын үйлэдбэриин үндэһэ һуурине хүгжөөхэ асуудал хадаа эгээн шухала хэрэг болоод байна. Мүнөө үедэ олон барилганууд дээрэ хабсаргагдамал түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд, мүн бусад шухала зүйлнүүд ехээр дуталдана. Жэшээнь, Октябрьска райондо шэнэ һургуули, үхибүүдэй саад баригдажа байна. Эдэнэр мүнөө жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха ёһотой һэн. Гэхэ зуура барилгын ябаса ехэ муу байна. Хүнүүд дуталдана. Хэрэгсэлнүүд саг соогоо асаргаданагүй. Иимэ байдал энэ жэлдэ ашаглалгада үгтэхэ бусад барилганууд дээрэ ушарна.

Удаань үгэ хэлэгшэ байрын гэрнүүдэй барилга тушаа тоггобо. Энэ жэлдэ байрын гэрнүүд ехэ үсөөнөөр бодхоогдожо байна. Энэ асуудалые КПСС-эй горкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байһнабди. Тиигэжэ ушарһан гээгдэлые усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа.

Үгынгөө эсэстэ нүхэр Беляков барилгашадай кадрнуудые бэхижүүлхэ асуудалда анхаралаа тусгаар хандуулба. Тиихэтэеэ хамта хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ асуудалда анхарал тусгаар хандуулагдаха ёһотой гэжэ тэмдэглээ.

КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Аржанович үгэ абана. Тэрэ Сэлэнгын райондо арбадахи табан жэлэй хугасаада ямар барилгануудай бодхоогдоһон тушаа тоггобо. Гусиноозерскын ГРЭС-эй нэгэдэхи ээлжээн баригдажа дүүргэгдээ. Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайн барилга дүүрэжэ, электростанциин хэрэглэмжые хангаха арга олгоһон байна. Тэрэшэлэн ашаглалгада оруулагдаһан бусад олон барилганууд тухай үгэ хэлэгшэ тодорхой тоггоо. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада 81 мянга гаран дүрбэлжэн метр хэмжээтэй байрын гэрнүүд ашаглалгада тушаагдаа. Районой колхоз болон совхозуудай үйлэдбэриин үндэһэ һуури нилээд бэхижээ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Гэхэ зуура үгэ хэлэгшэ барилгын хэрэг эрхилхэ хэрэгтэ ушардаг дутагдалнууд тушаа дэлгэрэнгы тоггоо. Барилгада һомологдодог мүнгэ зөөриин гаргашын хэды ехэ боложо байбашье, барилгын хүдэлмэри ехэ гээгдэлдэ ороно. Илангаяа байрын гэрнүүдэй барилга удаанаар ябуулагдана. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада районоймнай хүн зон 46 мянга гаран дүрбэлжэн метр хэмжээтэй байрын гэрнүүдые абажа шадаагүй бшуу.

Үгынгөө эсэстэ нүхэр Аржанович оньһоякоруулагдамал нүүдэл колоннонуудай ажал хэрэг тухай тоггоһон байна. Тиихэдээ тэдэ коллективүүдэй хангалтагүй ажал ябуулгые элирхэйлэн харуулаа.

«Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй генеральна директор **В. П. Белых** пленум дээрэ үгэ хэлээ. Тиихэдээ энэ коллективэй байдал тухай горитой тогтоһон байна. Энэ табан жэлэй туршада Загорско заводой хоёрдохи участок һэльбэн шэнэлэгдэхэ зэргэтэй. Тэрэшэлэн Татауровска завод 1982 ондо шэнэдхэн заһагдаха ёһотой. Тиигэжэ жэл соо 60 мянган тонно хүрэтэр избёосхо гаргаха арга боломжотой болохо.

Эдэ болон бусад барилганууды, заводуудые шэнэдхэн заһабарилха хүдэлмэри түбхын түрүүндэ «Главбурятстройн», «Улан-Удэтрансстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэдэй хандалгаһаа ехэ юумэн дулдыдаха байна.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ **Д. Т. Раднаев** үгэ хэлэхэдээ, барилгашадай коллективүүдые бэхижүүлхэ, кадрнуудаар дүүрэн хангаха асуудалда анхаралаа хандуулһан байна. Ушарынь хадаа барилга дээрэ хүдэлдэг хүнүүдэй ехэ дуталдадаг байһые тодорхойлон харуулаа. Энэ дутагдалые яажа усадхаха ёһотойб гэһэн асуудалда олон баримтануудые тодорхойлбо. Барилга дээрэ бригадна подрядай гурим ехэ хангалтагүй бэелүүлэгдэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ ажалладаг бригадануудай оройдоол 22 процентнь энэ шэнэ гуримда оронхой байна.

— Манай райондо барилгын гурбан эмхинүүд хүдэлдэг юм. Эдэ эмхинүүдтэ 240 гаран хүн хүдэлдэг. Үнгэрһэн арбадахи табан жэлэй туршада барилгын эмхинүүдэй үйлэдбэриин үндэһэ һуурине бэхижүүлхэ талаар зарим тэды хэмжээнүүд абтаһан байна, —гэжэ КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Д. Таханов** пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэһэн байна.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада үнеэдэй гурбан фермэ, хоёр һургуули, квартальна котельнэ, 15 мянга шахуу дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Мүнөө эбэртэ боло малай гурбан фермэ, участково хоёр больницын болон бусад томо барилганууд хэгдэжэ байна.

Районой капитальна барилгын ябаса тухай асуудал КПСС-эй обкомой бюро дээрэ нёдондо дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Бюрогой шиидхэбэрние бэелүүлхын тула ямар хэмжээнүүдэй абтаһан тушаа үгэ хэлэгшэ тоггоо. Барилгын эмхинүүдые хүтэлбэрилхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэй, дүршэл шадабаритай хүнүүд эльгээгдэһэн байна. ПМК-да районой колхоз болон совхозуудһаа 60-аад шахуу хүн эльгээгдээ. Тиихэдэ техническэ училищиин филиалда барилгашад бэлдэгдэжэ байна. Барилгашадай дунда партийна нүлөө үргэдхэхэ талаар КПСС-эй райком зохихо хэмжээнүүдые абана. Түрүү барилгашадые партида шэлэн абана, барилгашадай партийна эхин организацинуудые бэхижүүлхын тула оролдолго гаргана.

Нүхэр Таханов үгынгөө эсэстэ барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэридэ ушардаг дутагдалнууд тушаа дэлгэрэнгы тоггоо. Илангаяа барилгын хэрэгсэлнүүд дуталдана, тэрэнние зөөхэ хэрэгтэ һаад түбэг ушарна гэжэ хэлээ. Район дотор түлишын промышленностиин министерствын мэдэлэй леспромхоз хүдэлдэг юм. Тэрэ хадаа районой хэрэглэмжые хангаха уялгатай байгаа. Гэбэшье, тэрэнэй бэлэдхэһэн модон ондоо тээшэнь ябуулагдана гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

— Гэр байрын барилгын комбинат хадаа городой эгээл гол предприятинь болоно. Үнгэрһэн арбадахи табан жэлэй туршада комбинадай хүсые ехэ болгохо, шэнэдхэн заһабарилха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Часай туршада 80 тонно хэмжээтэй уурал гаргаха котельнэ, перлитнэ шэнэ цех ашаглалгада оруулагдаа. Шэнэ түхэлэй байрын гэрнүүдые бариха хэрэгсэлнүүдые гаргадаг болообди, —гэжэ «Главбурятстройн» гэр барилгын комбинадай хабсаргагшадай бригадир **В. Г. Малышевский** пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэһэн байна.

Комбинадай партийна болон профсоюзай организацинууд кадрнуудые тогтосотой болгохо талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Мүнөө комбинадта партийна табан эхин организацинууд, партийна 7 бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Хүдэлмэришэдые олон мэргэжэлтэй болгохо талаар, харюусалгыень дээшэлүүлхэ зорилгоор ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Манай комбинадта мүнөө хабсаргагшадай, модошо дархашуулай, бетонщигуудай 31 бригада хүдэлжэ байдаг. Тэдэ бригадануудые түрүү хүдэлмэришэд толгойлно. Олонхинь коммунистнууд.

Нүхэр Малышевский бригадна подрядай гурим нэбтэрүүлхэ асуудалда анхаралаа хандуулаа. Энэ ушарта комбинадта нэбтэрүүлэгдэжэ байһан дүй дүршэл тухай тоггоо. Жэшээнь, нүхэр Трифоновэй толгойлдог модошо дархашуулай бригада һайн амжалта түйлаһан байна. Хэрбээ урдань хүдэлмэришэн бүхэн 8,4 дүрбэлжэн метр шалын модо бэлдэдэг һаа, мүнөө 9,3 дүрбэлжэн метр гаргадаг болонхой. Тэрэшэлэн Роспопинай толгойлдог хабсаргагшадай бригада ажалайнгаа бүтээсые нилээд дээшэлүүлһэн байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Үгэ хэлэгшэ коллектив дотор ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тушаа тоггоо. Тиихэдээ залуу хүдэлмэришэдые халуун анхаралаар хүреэлдэг тухай олон жэшээнүүдые баримталан харуулһан байна. 1980 ондо ГПТУ дүүргэһэн 42 хүн ерэһэн байгаа. Тэдэнэрэй 38-иинь мүнөө хүдэлжэ байһаар. Энэ жэлдэ 58 хүн ерээ. Тэдэнние коллективтээ тогтонижоруулхын тула бидэ ехэ оролдолго гарганабди гэжэ хэлэбэ.

Коллективэй социально-экономическа хүгжэлтын талаар ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа байһан тушаа Онохойн модоной комбинадай директор **В. Е. Тугутов** тоггоо. Хэды хүндэ хүшэр байдалай ушараашье һаань, арбадахи табан жэлэй туршада бидэ 6310 дүрбэлжэн метр хэмжээтэй байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулһан байнабди. Энэмнай урда табан жэлэйхидэ орходоо гурба дахин ехэ болоно. Энэ хугасаада үхибүүдэй комбинат, поликлиникын байшан, банно-прачечна комбинат, «Океан» гэжэ магазин, столово, мянган дүрбэлжэн метр хэмжээтэй теплицэ гэхэ мэтын томо томо барилганууд бүтээгдээ. Тиихэтээ хамта предприятиин хамһабариин ажахы хүгжөөхэ асуудалда анхаралаа ехээр хандуулдаг болоһые тодорхойлоо.

Үгэ хэлэгшэ саашадаа предприятиин ажалшадай һуудал байдал һайжаруулха, соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжын барилгануудые хэхэ хараа түсэб тушаагаа тоггоо. Энэ жэлдэ спортивна комплекс, мянган толгой гахай үсхэхэ комплекс болон бусад барилганууд ашаглалгада тушаагдахань. Тосхоной үйлсэ болон харгынуудые асфальтаар хушаха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Барилгын хүдэлмэрние улам ехэ болгохо ушартай дашарамдуулан, барилгашадай тогтууритай коллектив байгуулха асуудалда комбинадай дирекциин, парткомой ехэ анхарал хандуулжа байһые хэдэ хэдэн жэшээнүүдээр баримталан харуулаа.

Республикын хүн зоной һуудал байдал һайжаруулха хэрэгтэ ехэ хэмжээнэй мүнгэ зөөриин гаргашалагдадаг байһан тушаа облпрофсоведэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев** пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тоггоо. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада энэ хэрэгтэ 8,5 миллион түхэриг зорюулагдаһан байна. Республикын барилгын эмхинүүд байрын гэрнүүдые, соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын томо барилгануудые олоор баридаг болоо. Иимэ барилганууд илангаяа Байгал-Амарай түмэр зам барилгашадай түбхинэһэн газарта бодхоогдоо. Барилгашадта жэл бүхэндэ 2 мянга гаран путевко үгтэнэ.

Гэхэтэй хамта барилгын олон эмхинүүдтэ ажалшадай һуудал байдал тушаа, үйлэдбэриин байдал һайжаруулха хэрэг тушаа анхарал һулаар хандуулагдана гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Зарим тээгүүр хүдэлмэрилэгшэдэй оролго, гаралга олон байһаар. Ажаллахада, ажаһуухада таатай зохид байдал хангаагүйһөө боложо, хүнүүдэй үбшэлхэ, ажалһаа һамшаха ушарнууд олон үзэгдэнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Соёлой болон ажаһуудалай барилганууды саашадань улам олоор бодхоохо шухала болоһон тушаа үгэ хэлэгшэ тоггоо. Тиихэдээ клуб, спортивна байшангуудые, пионернүүдэй лагерьнууд болон элүүржүүлгын бусад байшангуудые олоор бариха шухала байһан тушаа хэлээ. Удаань үгэ хэлэгшэ предприятинуудта хамһабариин ажахые хүгжөөхэ асуудалда анхаралаа тусгаар хандуулба.

—«Минвостокстрой» гэжэ шэнэ министерствын байгуулагдаһан, мүн манай республикада «Главбурятстрой» управлениин эмхидхэгдэһэн ушар манай коллективүүдэй урда энэ табан жэлдэ тон орёо, харюусалгатай зорилгонуудые табина. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ аргануудай нэгэн гэхэдэ, нэн түрүүн тогтууритай ажалша коллективүүдые байгуулжа, өөһэдынгөө үйлэдбэриин үндэһэ һуурине хүгжөөхэ болонобди гээд «Главбурятстройн» начальник **С. М. Антонов** үгээ эхилбэ.

Саашань тэрэ үгээ үргэлжэлүүлхэдээ, байгша оной үнгэрһэн үе соо урагшатайгаар хүдэлжэ байһанаа тэмдэглээ. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб дүүргэгдээгүй. Дүрбэн миллион түхэриг ашаглагдаагүй байха юм. Гэр барилгын комбинат бирагүйгөөр хүдэлһэн зандаа. Баригдажа байгаа объектнүүд үни удаан саг соо ашаглалгада оруулагданагүй. Эдэ бүгэдэнэй шалтагаан гэхэдэ, барилгашад дуталдана гээд тэрэ мэдүүлээ. Өөһэдыгөө барилгашадаар хангахын тула нэн түрүүн ажалай эмхидхэл, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ, гэрнүүд болон хамтын байрануудые бариха, барилгашадай ажалладаг газарта һайн, тааруу эрхэ байдал байгуулха, нийтын эдеэ хоолоор хангаха ёһотойбди гэбэ.

Теэд мүнөө эдэ зорилгонууд хэр шиидхэгдэжэ байна гээшэб? Һүүлэй 10 жэл соо барилгашадта 42 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра үгтэһэн байна. Гэбэшье үшөө 2291 барилгашадай бүлэ гэр байра хүлеэһээр. Хүүгэдэй саадай үсөөн дээрэһээ 300 гаран хүүгэд саадта ябанагүй. Хамтын байранууд эндэ байха дуратайшуулые гүйсэд хангажа шаданагүй. Барилгашадые бэлдэдэг училищинуудай һуралсалай үндэһэ һуури муу, хамтын байраар дуталдана.

Эдэ бүгэдые усадхахын тула жэл бүри 250—300 гэр бүлын орохо гэр бариха, мүнөө дээрээ үшөө зургаан хамтын байра баригдаха байна. Эдэ хамтын байрануудай барилга байгша оной сентябрь һараһаа эхилхэ юм. Барилгашадай олон гэрнүүд хүдэлмэришэдэй томо тосхонуудта баригдажа байнхай. Гэр бариха асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ гэр бариха комбинат шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Удаань Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой начальник **В. В. Саржан** үгэ абажа, хэр зэргын барилга хэжэ байдаг тухайгаа хөөрэжэ үгөө. Үнгэрһэн табан жэлдэ эндэ нилээд ехэ барилгын хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ, вагонуудые саашань эльгээхэ депо, АТС гэхэ мэтын томо барилганууд хэгдээ. Тиихэдэ 37699 дүрбэлжэн метр талмайтай 10 гэр, хэдэн магазинууд, 172 хүнэй байха хамтын байра ашаглалгада үгтөө.

Тэрэшэлэн энэ шэнэшье табан жэлдэ заводой барилгашад амжалтатай ажаллажа байнхай. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб 102,3 процент дүүргэгдээ. Энэ жэлдэ 3972 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр, хүдэлмэришэдэй хэрэглэмжэ хангаха байрын түрүүшын комплекс ашаглалгада оруулагдаа. Гэр бариха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн барилгын управлениин коллектив мүнөө дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад ажаллажа байнхай. Тэдэнэр түсэбһөө гадуур 35 гэр бүлын һууха үшөө нэгэ гэрэй хубине ашаглалгада үгэхөөр шиидээ юм. Гадна завод шефскэ туһаламжа үзүүлжэ, Ярууһын Гүндэ нютагта соёлой байшан барижа байнхай. Нигэжэ байгша оной түрүүшын хахадай дүнгөөр заводой барилгын управленидэ КПСС-эй горком болон горгүйсэдкомой, райкомой, райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугууд барюулагдаа.

Заводой барилгын управлениин партийна организаци томо юм. Эндэ ажаллагшадай 15,2 процентнь коммунистнууд. Партийна организациин секретарь И. Ф. Новиков эдэбхитэй һайнаар, олон жэлдэ хүдэлһэнэйнгөө түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай. Барилгын участок болон бригадануудые ехэнхидээ коммунистнууд ударидана. Тэдэнэй дунда залуушуулшье бии. Гадна эндэ социалис мүрысөөндэ, залуушуулые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана.

Тус заводто ашаглалгада үгтэһэн гэрэй 10 процентнь барилгашадта үгтэдэг. Тиихэдэ тэдэнэр заводой хүдэлмэришэдтэй адли курорт, амаралтын гэрнүүдтэ ошожо амарха путевко абадаг. Заводой бүхы хэмжээ ябуулгануудта хабаададаг байха юм.

— Манай зорилго гэхэдэ, барилгынгаа управление 500—600 хүн болотор нэмээхэ, жэл бүри 5—6 миллион түхэригэй барилга хэхэ шадалтай болохо болонобди. Зарим тэды дутуу дунданууд усадхаад байбал, энэ зорилго дүүргэхэ арга боломжо дүүрэн бии. Доторойнгоо дутагдалнуудые усадхахые оролдохобди. Теэд энээнһээ гадуур шалтагаанууд барилгын ябаса удаарүулна.

Барилгын материалнууд, илангаяа хирпиисэ дуталдана. Тэрэшэлэн манай завод шэнэдхэн үргэдхэгдэхэнь. Тиимэһээ нилээд ехэ барилга хэгдэхэ байна. Тус барилга манай управлениһээ гадуур «Улан-Удэтрансстрой» трест хэхэ юм. Теэд мүнөөшье болотор мүртэй барилгын хүдэлмэри эхилээгүй байһаар, —гээд нүхэр Саржан үгээ түгэсхэбэ.

«Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй Бэшүүрэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын начальник **Ц. Ц. Дашиев** район дотороо хэжэ байдаг барилга тухайгаа хөөрэхэдөө, гол анхаралаа энэ табан жэлдэ хэгдэхэ барилгануудта хандуулһан байна. Мүнөө тус районой «Сибирь» колхоздо гүнжэдай комплекс, Бэшүүр тосхондо 24 мянган гахайн байха комплекс болон бэшэшье ехэ ехэ барилганууд бодхоогдожо байнхай. Гэбэшье үгэ хэлэгшэ барилгын хүдэлмэриин үшөөл урагшагүй, дутуу дундатай байһые тэмдэглээ.

Эндэхи оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын коллективүүд байгша онойнгоо долоон һарын түсэб дүүргээгүй байна. Энэ элдэб шалтагаанһаа болоо ааб даа. Зарим объектнүүдые барижа эхилһэн хойнонь ехэ хубилалтанууд хэгдэнэ. Энэ барилгын хүдэлмэри һаатуулхаһаа гадна, бүри үнэтэй болгоно.

Саашадаа үгэ хэлэгшэ барилгын үйлэдбэрилгын үндэһэ һуури хүгжөөхэ асуудалда тоггоо. Барилга саг болзор соонь һайн шанартайгаар хэхын тула тэрэнние барилгын материалаар хангаха хэрэгтэй. Хүдөөгэй барилгын диилэнхинь нютагай материалаар хэгдэдэг гээшэ ааб даа. Тиимэһээ тус организацине барилгын материалаар Бэшүүрэй барилгын материалнуудай управлени хангаха уялгатай. Теэд тэрэ энэ уялгаяа дүүргэжэ шаданагүй.

Тэрэшэлэн үгэ хэлэгшэ Бэшүүртэ тус нэгэдэлэй дүрбэн бэеэ даанхай барилгын организацинуудай бии байһые тэмдэглээ. Тиимэһээ эдэ организацинууд өөһэд өөһэдынгөө уялга хараад лэ хүдэлдэг. Үгэ хэлэгшэ эдэнние ажахын тоосоогоор нэгэдхэжэ, Бэшүүрэй барилгын комбинат байгуулхые дурадхаа. Тиихэдээ гэр бариха арболитова ханануудые үйлэдбэрилхэ цех бариха, хирпиисын заводые үргэдхэхэ, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые гаргаха хэрэг һайжаруулха тухай хэлээ.

«Бурятцелинстрой» трест хүдөө ажахын үйлэдбэриин үндэһэ һуури бэхижүүлхэ, хүдөөгэй ажалшадай ажаһуудалай, гэр байрын эрилтэ хангаха талаар ехэ хүдэлмэри дүүргээ. Ганса арбадахи табан жэлдэ 100 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра, мүн бэшэшье ехэ барилганууд бодхоогдоо. Гэхэтэй хамта, трест хэдэн жэлдэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб дүүргэнэгүй.

— Иимэ хүдэлмэриин гол шалтагаан гэхэдэ, барилгын үйлэдбэриин үндэһэ һуури һула. Барилгын материалнуудые бүтээдэг участогууд хүсэгүй, барилгашадай эрилтэ хангажа шаданагүй. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ заводой барилга унжагайрна, —гээд «Бурятцелинстрой» трестые эрхилэгшэ **А. Ф. Сайко** үгээ эхилээ.

Удаань үгэ хэлэгшэ үшөө нэгэ гол шалтагаан болохо барилгашадай дуталдадагые тэмдэглээ. Олон оньһожоруулагдамал нүүдэл колонионуудта хүдэлмэришэд ажалһаа гаража ошоно. Эндэһээ боложо, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабари урганагүй. Барилгашадай бүлын байха гэр бариха хүдэлмэри үшөөл һулаар хэгдэнэ. Зарим хүн энэ предприятида хүдэлдэггүй аад, гэрыень эзэлээд һуудаг. Тиихэдэ хүүгэдэй саад бариха асуудал шиидхэгдээгүй байһаар.

Саашадаа үгэ хэлэгшэ трестын хүдэлмэриин дутуу дунданууд тухай хэлэһэн, тэдэнние усадхаха талаар ямар хэмжээнүүдые абажа байһан тухайгаа хөөрөө. Гадна тэрэ барилгашадай кадрнуудые олошоруулха, тэдэнние нэгэ газартань байлгаха талаар юу хэжэ байһанаа тэмдэглээ. Энэ табан жэлдэ бүхыдөө 25 мянган дүрбэлжэн метр гэр, 700 хүүгэдэй байха садясли, өөһэдын профтехучилищи барихаар хараална. Үшөө амаралтын гэрнүүд, профилактори баригдаха юм.

Мүнөө эндэ ажалай эмхидхэл һайжаруулха, шэнэ, һайн ажалай гурим, дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэжэ байнхай. Трестын 20 бригада ажахын тоосоогоор хүдэлнэ. Түрүү коллективүүдэй дүршэл халан абтагдана. Залуушуулые барилгашадай мэргэжэлдэ һургаха талаар алхам хэгдээ. Жэшээлхэдэ, бригадирнууд Бельский, Соркало, Чередниченко болон бусад ёһотойл бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэд болонхой. Гэхэтэй хамта трестын барилгашадай дунда партиин гэшүүдэй үсөөн байһые үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Тиимэһээ олон организацинуудта партийна нүлөөн һула байна.

— Би пленум дээрэ бригадынгаа үнгэрһэн зургаан жэлэй туршада олоһон дүй дүршэл тухай хөөрэхэ һанаатайб. Бригададамнай 23 хүн тоологдодог. Тэдэнэй гол хубинь 1975 онһоо хойшо сүг хамта ажаллана. Бригадымнай гэшүүд, дунда зэргээрнь абахада, 26 наһатай юм. Үнгэрһэн 6 жэл соо бригадамнай 10 партиин гэшүүн болон гэшүүндэ кандидадые хүмүүжүүлжэ шадаа. Энэ хадаа манай партийна бүлэгэй хүдэлмэриин аша үрэ мүн. Нэгэ газарта байрлаһан бэшэ, саг үргэлжэ зөөжэ ябадагшье һаань бригадымнай дүрбэн гэшүүн институтда заочноор һурана, хоёрынь дүүргээ. — гэжэ БАМ-ай Буряадай участогай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын түмэр замай монтернуудай бригадир **А. В. Бондарь** мэдүүлбэ.

Тус бригада БАМ-ай эхилхэһээ хойшо ажаллажа, модошье отолоо, барилгашье хээ. Харин мүнөө дүрбэн жэлэй туршада БАМ-ай гол утаһа таталсажа байна. Энэмнай одоошье ехэ юумэ дүүргэжэ шадаха ёһотойл коллектив боложо урганхай. Үнгэрһэн үе соо нэгэшье хүн бригадаһаа гаража ошоогүй. Бата бэхи, ехэ юумэ дүүргэжэ шадаха коллектив байгуулха хэрэгтэ тодо һонор зорилгонууд шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Гадна бригада дотор бэеэ ойлголсохо, нэгэ хүн шэнгеэр бодохо хэрэг хамтын шиидхэбэри хангана. Манай урда табигдаһан бүхы зорилгонуудые бидэ бүлта сүг бодожо шиидхэдэг байнабди.

Партийна бүлэгэй хүтэлбэри доро бригадын совет байгуулагданхай. Би бригадир хадаа энэ соведэй бүридэлдэ ородоггүйб. Тус совет бригадынгаа бүхы дутуу дунданууды зүбшэдэг, зүб хэмжээнүүдые абадаг байна. Бидэ бүлта бэе бэедээ туһалжа гэр баряабди. Энэ хадаа соведэй шиидхэбэри байгаа. Залуушуулые мэргэжэлдэ һургаха хэрэгтэ һурган хүмүүжүүлэгшэдэй үү[illegible] ехэ. Бригадада ерэгшэд[illegible] дүршэлтэй хүнүүд [illegible] абаад, тэдэнэртэй [illegible] ноор зүбшөөл, заабари[illegible] байгаад һургадаг.

Саашадаа Бондарь [illegible] үргэлжэлүүлхэдээ, [illegible] дутагдалнууд дээрэ [illegible] Томо субподрядна орг[illegible] цинууд «Мостострой-9», БАМстроймеханизаци[illegible] фигай ёһоор хүдэлмэ[illegible] шаажа шадангүй, т[illegible] һаатуулдаг байһые [illegible] жэлээ. Тиихэдэ хүн [illegible] муутаар түхеэрэгдэһэ[illegible] шинаар холо зөөнэ, [illegible] жэлнүүдтэ гэр байр[illegible] рэгтэйшүүл аргагүй о[illegible] лоо. Теэд барилга баг[illegible] дэнэ гэбэ.

Һүүлээрнь профтехоб[illegible] нииин Буряадай респуб[illegible] ска управлениин нач[illegible] **В. М. Горлов** үгэ аба[illegible] рилгашадай мэргэжэл[illegible] луу хүбүүд, басагадые [illegible] гаха асуудалда анхара[illegible] дуулаа. Мүнөө училищ[illegible] та залуушуулые аба[illegible] хала хаһа эхилэнхэй. [illegible] ша ондо барилгын мэр[illegible] дэ һургаха училищинууд[illegible] га гаран һурагшадые [illegible] юм. Мүнөө 15 тех[illegible] училищинууд һурагшад[illegible] рилгын 20 гаран мэрг[illegible] һургана. Жэл бүри 7[illegible] ран залуу хүбүүд, б[illegible] барилгашад боложо [illegible] Харин энэ табан жэлд[illegible] ри олон хүнүүдые ба[illegible] мэргэжэлдэ һургаха з[illegible] табигдана. Улаан-Үдэ[illegible] һурагшадай һураха шэ[illegible] лищи нээгдэхэ байна.

Гэхэтэй хамта ба[illegible] мэргэжэлтэнние бэлдэ[illegible] рэг барилгын эрилтэ [illegible] хангажа шаданагүй. [illegible] байдалай шалтагаан [illegible] гээшэб? Нэгэдэхеэр, пр[illegible] училищи, дунда һур[illegible] нуудта профориентаци[illegible] дэлмэри һулаар, [illegible] зорилгогүйгөөр хэгдэ[illegible] ёрдохёор, училищида е[illegible] дээ һурагшад өөһэдө[illegible] жэ һурана. ВЛКСМ-эй [illegible] тедүүд болон барилгын [illegible] низацинуудай путевко[illegible] үсөөн үхибүүд ерэдэг.

Эдэ училищинуудай [illegible] риальна үндэһэ һуур[illegible] байһаар. Гэр байраар [illegible] Зариманиинь хамтын [illegible] шьегүй байха юм. Тэр[illegible] зарим барилгын орга[illegible] нууд хүнөөр дутажа [illegible] гаад, манай училищи[illegible] дүүргэжэ ошотшодто [illegible] хэрэгээр хандана. З[illegible] залуу хүбүүд, басагад [illegible] гада хүдэлхэ урмаа [illegible] жа, ондоо тээшээ аба[illegible] Нэгэн үгөөр хэлэхэдэ, училищинуудай һура[illegible] үндэһэ һуури эрид [illegible] руулхаар болоо гээд [illegible] лэгшэ тобшолоо. Һүү[illegible] дэ энэ талаар «Глав[illegible] строй» нэгэдэл ехэ [illegible] ри ябуулжа байнхай. [illegible] щинууд томо барилга[illegible] ганизацинуудта даалга[illegible]

Барилгын «БАМто[illegible] строй» управлениин п[illegible] мой секретарь А. П. [illegible]ев үгээ эхилхэдээ ва[illegible] дэжэ байгаа ехэ ба[illegible] зорилгонуудые бэелүү[illegible] лаар партийна органи[illegible] гаа ябуулдаг хүдэлмэр[illegible] рэ дэлгэрэнгыгээр то[illegible] байна. Энэ нилээд то[illegible] рилгын организаци юм, [illegible] ман тоннельнэ отряд, хоёр автобаза болон [illegible] бии. Эндэхи партийна [illegible] низацида бүхыдөө [illegible] мянга гаран гэшүүд [illegible] партиин гэшүүндэ ка[illegible] дууд тоологдоно. Ха[illegible] риин гол шухала участ[illegible] та коммунистнууд т[illegible] жа, тэдэнэр партийна [illegible] гөөр хангагданхай. [illegible] эндэһээ ажал хэрэгүүд[illegible] мэдэхэ, дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд урга[illegible] раа. Тиихэдэ үгэ хэлэ[illegible] гэсхэлдөө бии байгаа [illegible] дунданууд дээрэ тогтоһо[illegible] на.

Элидхэл хэлсалгын [illegible] хэлдэ КПСС-эй обкомой [illegible] гэдэхи секретарь А. У. [illegible]догоев дэлгэрэнгы үгэ [illegible]

Пленум хэлсэгдэһэн [illegible] далаар таарамжатай [illegible] баталан абаа.

Совэдүүдэй хүдэлмэри

БАРАНДАА ХАБААДАНАБДИ

Манай республикын ажалшад КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые ...аан, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар ...лхын түлөө бүхы хүсэлээ элсүүлэн ажаллажа байнхай. КПСС-эй XXVI ... дээрэ хэһэн элидхэл ... партиин Центральна ...дэй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно ... Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев ... хэлэһэн байна: «Колхоз болон совхозуудай ...эрин экономическа ...байдалые саашадань на... һайжаруулга хадаа ...урын таһаршагүй хуболодог ха юм. Бүхы ...дэй, бүхы программын амжалта хүдөөгэй ...шадай даалгагдаһан хэ... хангалгаһаа, шэн габьяата хүдэлмэриһөө, тиимэ тула моральна болон материальна урмашуулгын гу... дулдыдадаг гээшэ».

...нойлмнай Совэдэй ажал... республикынгаа бүхы ...шадтай хамта арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ хамсыгаа ...оронхой. Энэ зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула нэн түрүүшээр хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха ёһотойбди. Зүгөөр продукци ехээр үйлэдбэрилхын тула тэжээлэй бата бэхи бааза хэрэгтэй байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Ургаһан бүхы ногоогоо гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула сомонойнгоо Совэдэй харьяата газар дээрэ байдаг бүхы эмхи зургаанууд болон организацинуудай коллективүүдые, бүхы хүн зониие тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулха, хүн зоной дунда эмхидхэлэй болон ойлгуулламжын хүдэлмэри улам һайжаруулха байнабди.

Тиихэдэ Хяагтын аймагай Хүдэриин сельскэ, Яруунын районой Эгэтын сомоной, Баргажанай районой Һүбын сельскэ Совэдүүдэй үүсхэл дэмжэхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдээ, хүн зоной дунда яһала ойлгуулагдаа гээшэ. Тэрэнэй удаа Совэдэйнгээ харьяата газар дээрэ байдаг бүхы эмхи зургаанууд болон организацинуудта үбһэ бэлэдхэхэ даабари үгтэһэн юм. Тэрэ даабарияа дүүргэхын тула субботник болон воскреснигүүдые үнгэргэдэг болонхойбди.

Сомоной Совэдэй газар дээрэ ажалладаг, ажаһуудаг хүн бүхэн бүридхэлдэ абтанхай. Жэшээлхэдэ, манай сомондо 180 пенсионер бии гэжэ тоолоорхойлогдоо. Тэдэнэй 40-ниинь шадал зэргээрээ үбһэ хуряалгада хабаадаха аргатай. Мүнөө дээрээ 37 пенсионер үбһэшэдэй звенонуудта туһална. Тэрэшэлэн сельпогой, сад-яслиин, больницын, библиотекын, хэлхээ холбооной узелай, тоһоной завод болон бусад зургаанда оүхыдоо 129 хүн хүдэлдэг байна.

Ноёхон нютагһаа дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдтэ һурадаг 55 студент зунайнгаа амаралтада ерэнхэй. Тэдэнэр оултадаа үбһэ хуряалгада хабаадана. Студентнүүдһээ бүридэһэн комсомол-залуушуулай гар хажуургашадай звено эмхидхэгдэбди. Тэдэнэр тракторна косилкаар сабшаха аргагүй нямаг газарай, ханаабуудай захаархи ногоо сабшана. Буряадай Гүрэнэй багшанарай институдай студент Бальжинима Цыдыповэй ударидалга доро тус звено августын 25 болотор үбһэ тэжээл бэлэдхэлсэхэ юм.

Нютагаймнай һургуулиин һурагшадай, студентнүүдэй хабаадалгагүйгөөр колхозой ямаршье шухала кампани үнгэрдэггүй. Бидэнэр һурагшадтаа гансал хүдэлмэри хүүлэхэ зорилго табидаг бэшэбди. Һурагшадай ажалай ба амаралтын лагерь эмхидхэжэ, зунай сагта тэдэнэй һайнаар амарха, ажаллаха эрхэ байдал олгоһон байнабди.

Воскресниг үүд болон субботнигуудта 50 гаран хүн хабаадана. Хоёр-гурбан үдэрэй туршада хэдэн зуугаад центнер үбһэ тармаһан, һүрилһэн байнабди.

Мүнөө жэлэй ган гасууриһаа айнгүйгөөр, ургаһан бүхы ногоогоо гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлээ гарган, эмхи гуримтайгаар хабаадаха зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта нийтын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ мүнөө дээрээ 18 хүн хабаадангүй байна. Тэдэнэй олонхинь өөрын шалтагаануудтай: заримашуулынь нарай үхибүүтэйшүүл, нүгөөдүүлынь ажалаа орхижо, үбһэндэ гараха аргагүй зон байха.

Олониитын хүсөөр 20 тонно халаахай сабшан суглуулаабди. Тиихэдэ набшаһата мүшэр бэлэдхэхэ хэрэгтэ нилээд олоороо хабаадаабди.

Манай эндэхи XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшад болон хонишод өөһэдөө үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсоно. Бидэнэр фермэнүүд, отарануудай дэргэдэ участогуудые бии болгохо хэрэг саашадань улам хүгжөөхэ зорилготойбди. Хонишод тиимэ участогууд дээрэ эрхим шанартай үбһэ тэжээл хуряажа абадаг болонхой. Жэшээлхэдэ, колхозоймнай 100 эхэ хонин бүриһөө 109 хурьга түлжүүлһэн түрүү хонишон Ж. Санжиев бага хүсэтэй трактор, косилка, тармуур даажа абаад, 500 центнер үбһэ газаагаа оруулха түсэбөө урагшатайгаар дүүргэжэ байна.

Манай Совэдэй депутадууд, бүхы эдэбхитэд үнэн сэхэ ажалаараа бусадта үльгэр жэшээ харуулан, үбһэ хуряалгада гарагшадай түрүү зэргэдэ яабаһые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Ноёхоной сомоной Совэдэй ажалшад КПСС-эй обкомой, республикын Верховно Совэдэй Президиумэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй Хандалга бэшэгтэ харюу болгон, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, нийтын малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

П. ХАЙДАПОВ,
Сэлэнгын районой Ноёхоной сомоной Совэдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

СЭЛМЭГ СЭДЬХЭЛ

Очерк

Айл бүхэнэй гэр байра өөрын түхэл шэнжэтэй. Досоохи байдалыншье эндэ ямар хүнүүдэй эзэн байһаниинь үлүү үгэгүйгөөр, богоһо алхахатайшни адли харагдажа эхилдэг. Эмхи зургаануудташье ороходошни анхаралыешни эжэлүүдгүй татаха юумэнүүд үрдилдэн байжа эндэ хүдэлдэг хүнүүд тухайдаа хэлэжэл байха. Зүб лэ даа, «театр гээшэмнай үлгэсэһөө эхилдэг» гээшэ энэ ха юм.

Бүрил һаяхана Нарһата тосхоной үйлсөөр ябатараа, «Универмаг» гэһэн гаршагтай томохон байшанда дүтэлхэдөө, эндэ орожо гараагүйдөө нэгэл юумэн намда хожомоо дутуу байха шэнгеэр һанагдаад, үүдыень нээбэб.

Хүнэй бага наһанда хуу дууһан шэнээр үзэгдэдэг ушарһаа, юумэн бүхэн тэрэниие һонирхуулдаг, хорхойтуулдаг бээз. Тэрэнэй нэгэ наваданхайдаа һониёо буурадаг шэнгеэр, тиигэһээршье үдэр бүри шамтай дайралдадаг юумэншни анхаралыешни татахаяа болишодог ааб даа. Би эндэ ороходоо юумэ абахашье һанаатай бэшэ һэм, албанай хэрэгээр энэ нютаг ерэһэн аад, сүлөө нэгэ үдэшэ тудалдаһан ушар бэлэй.

Эндэ одоо юун үгыб даа! Нарай наһандаа орожо ерэһэн хүн хүгшэрэлгын далайда хүрэтэрөө хэрэглэдэг юумэеэ энээхэн гэрэй эээдһээ абажа гараха аргатайл гээшэ ха.

Соло нэрээ мүлирһэн, удха унгияашье мартажархиһаншуу тиимэ нэгэ һүр һүлдэгүйхэн худалдаа наймаанай эмхинүүд хүдөө нютагуудтамнай, сэхыень хэлэхэдэ, гансашье тосхон һууринуудтамнай бэшэ, яһалал олон дайралдадаг. «Универмаг» гэгдэһэн энэ магазинай секци бүхэнүүдэй дэлгүүр дээрэхи эд бараа һайхашаан хаража ябахадаа, ямар нэгэн үзэсхэлэнтэ выставкэдэ ерэһэндэл, мүнөө сагайнгаа хүнүүдэй шэнэ байдалтай үшөө нэгэ талаһаань танилсаһаншуу мэдэрэлдэ эээлэгдэн байбаб.

Үнэхөөрөөшье, магазин, дэлгүүр дээрэһээ нютаг зоной байдалай олон юумэ мэдэгдэдэг юм гэдэгынь тухайтайл гээшэ ха. Теэд энэ баишангаймнай эээд хэд юм ааб!

Уйтахан таһалга соо нюдэндөө шэлтэй залуу эхэнэр ехэл сүлөөгүй янзатай, зузааншаг данса дэбтэр ирасагаан, юумэ тэмдэглэн бэшэнэ.

Намтай үрдилдэн ороһон наймаалагша эхэнэрэй:

— Цырен-Ханда Бадмацыреновна, арһан дэгэл захидаг мүнөөхи үбгэмнай ерээл, яаха гээшэбибди?—гэжэ тэрээндэ хандахадань, амаралтада гараһан магазиниие даагшын орондо үлэһэн ахалагша наймаалагша Гомбоева гэдэг хүн энэ ха юм гэжэ танибаб.

Ахалагша наймаалагша столойнгоо һугалга cooһоо үшөө нэгэ дэбтэр гаргажа, захил хэһэн хүнэй нэрэ обогыень олоод, нэгэ үе бодолгото болонги һууба.

— Захилтнай үшөөл үдыхэн байна, бии болохотойнь адли открытка гэртэтнай эльгээжэ дуулгахабди гэжэл найдуулха болобо гүбди даа,—гэбэ ахалагша наймаалагша.

— Та захил хэхээ ерээ гүт?—гэжэ тэрэ намайе шарайшалба.

Энэ урин асуудалдань зүбшөөһэн харюу үгэхэ дурамни ятараашье хүрөө һэм. Цырен-Ханда Бадмацыреновнада таһалгадань юундэ ороһон ушараа хэлэжэ танилсабаб.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай инвалидуудай нэрэнүүдые бүридхэжэ бэшэһэн энэ магазинай хүдэлмэрилэгшэдэй дэбтэр иран һуухадаа, олон юумэн ойндомни ороо һэн. Эдэ хүнүүдэймнай захил соо бэшэ олонойхиһоо онсо илгарма юумэн үгыл даа. Ехэдэл һаа, хибэс, палас гү, али мүнөөдөө хоморой энэ тэрэ эд. Үхибүүдэйнгээ, ашанарайнгаа айл бүлэ болоходо бэлэг үгэхэ юумэнүүд лэ хаш даа.

Амиды ябаха сагта элдэб лэ юумэнүүд хэрэгтэй боложо, бүришье өөдэгүйхэн эд аад лэ, һанаа зобоохонь ехэл хашартай. Хүнэй һанаан дүүрэ гэжэ байдаггүй гээд зариман хэлсэгшэ.

Цырен-Ханда Бадмацыреновна нютагайнгаа зоной ямар эрилтые дүүргэжэ ядаха ушарай болодогые хөөрэнэ. Тэрэнэй үгэнүүд соо дулаан дотор хубсаһан, телогрейкэ, дулаан сабхи гэхэ зэргын хүдөөгэй ажалшанда хэрэгтэй юумэнүүд дурсагдана.

Хүн түрэһэн заяамнай яаһаншье һайхан бэ. Сэлмэг тэнгэриин сэнхир аласууд тээшэ тэгүүлһэн сэдьхэлэймнай арюунда ажабайдалаймнай харгы бүришье һаруул уужамаар үзэгдэдэг лэ. «Хүн хүндөө аха дүү, хани нүхэр» гэһэн нангин һүлдэтэ үгэнүүднай досоомнай толо татан ябадаг. Магазинай ахалагша наймаалагша ажалтай, районно Совэдэй депутат Цыден-Ханда Бадмацыреновна Гомбоевагай хүдэлмэри тухайгаа, суг хүдэлдэг нүхэдөө дурсан хөөрэжэ һуухадань, нютагайнь хүнүүдэй ажал хэрэгүүд, ажабайдал, тэдэнэй эрмэлзэл бодолнууд элихэнээр харагдажа байхадал гээ һэн.

Үдэшын долоон сагта магазин хаагдажа, наймадахи часай ябажа байхада Цыден-Ханда Гомбоева ажалһаа гарадаг. Тиибэшье, олонхи үедэ гэртээ хариха харгынь тойруушаг болошодог юм. Һунгуулиинь оргүүто ородог үйлсөөрөө тэрэнэй ябахадань, уулзаһан хүнүүд мэндэшэлхэ зуураа, хэдэн үгэ андалдаад абаха дуратайл байха.

Хашаагайнгаа үүдэндэ Дамба Тудупов үбгэжөөл депутадые угтажа, гэртээ урижа, энэ хударайнгаа һонин дэлгэнэ. Тиигэхынгээ хажуугаар эндэхинэйнгээ эдихэ үһаар заримдаа хомордодог үетэй болодогые дурдаад абана. Найдалтай харюу абахадаа, үбгэн урмашанги зантай боложо, ехэ бороогой ороходо үһа шабартай үйлсэез заһаха тухайда һанаата боложо эхилнэ. Энээн тухайда депутадайнгаа районой Совэдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. З. Алсахаевтай хөөрэлдэһыень дуулахадаа, үбгэжөөл сэдьхэл ханангаар тэрээндэ эртээнһээ баяр хүргэнэ.

Наһажаал эхэнэр депутадаа харажархихадаа, мүн лэ өөрын хэлэхэ юумэтэй. Гахайн поршоонхотой болоо һаа, хоолойень тэжээхэ комбикорм, ороонһоной бутархай олдодог байха гээшэ гү! Эндэхи совхозойнгоо хониёо хайшалхадань, үбһэндэшье ороходонь, иимэ тэдхэмжэ абаа һаа, гэртээ миин һууха һэшхэлтэй байхагүйгөө тэрэ мэдүүлнэ.

Һуудал байдалай түрүүшын хараанда жэжэхэн асуудалнууд үдэр бүхэндэл районно Совэдэй депутадай урда бии боложол байдаг. Тэрэнэй депутадайнь бишыхан дэбтэр соо олон үхибүүтэй бүлэ тэмдэглэгдэнхэй һэн. Ажалша энэ бүлэ яһалал һайн байра байдалтай, ядамаггүй һайн, бэшэ айлнуудһаа юугээрээшье дутадаггүй һуудаг. Тиибэшье һаань, сурба энэ айлда юунэй хэрэгтэйе Цырен-Ханда Бадмацыреновна сэдьхэлээрээ ойлгоо һэн. Багахан үхибүүдтэнь таарамжатай зохидхон трикотаж хубсаһан, колготко, оймһон гэхэ мэтын юумэнэй тэдэндэ ходол хэрэгтэй боложо байдагынь тэрэ мэдэбэ. Ажал дээрээ ерэхэдээ, суг хүдэлдэг хүнүүдээрээ энээн тухайда зүбшэн хэлсэжэ, олон үхибүүдэй эхые магазиндаа урижа, хэрэгтэй юумыень дурадхаа һэн. Энэ тиимэшье ехэ туһаламжа бэшэшье гэлэй, теэд хүнэй дулаан сэдьхэлэй анхарал хэды үнэтэйб даа.

Цырен-Ханда Бадмацыреновна өөрөө хоёр багахан хүүгэдтэй эхэ юм. Нүхэрынь Нарһатын совхоздо механизатораар ажаллана. Эхэ хүнэй гэр доторой ажал одоо яашахаб.

Дааһан харюусалгата хүдэлмэриингөө хажуугаар, нийтын олон даабаринуудые энэ хүн хайшан гэжэ дүүргэжэ үрдинэ гээшэб гэһэн асуудалда харюусахань тиимэшье бэлэн бэшэл ха. «Ганса хүн хүн болодоггүй» гэһэн арадай сэсэн үгэ дурдабал, харюугай һабагша олдохо шэнги. Олон нүхэдтэй хүн захадаа хүртэшэгүй үргэн ехэ тала мэтэ гээшэ ха юм даа. Тиимэ хүнэй хэлэһэн үгэньшье үрэ ехэтэй, һанаһан хэрэгыньшье урагшатайл байдаг.

Мүнөө үе сагтамнай суг хүдэлдэг хүнүүдгүйгөөр хэмнайшье тулюурханаар харагдахаяа һанахал байха. Эбтэй һайн хүдэлмэришэ бүлэ соо ажалладаг хүнэй шарайшье сэлмэг, эрмэлзэл зоригыньшье хурса, сэбэр. Цырен-Ханда Бадмацыреновнагай хүдэлдэг коллектив соо оройдоол арба гарахан хүн юм. Эдэ хүнүүд ажалай баян намтартай. Айл аймагайнгаа дунда хүндэ ехэтэй энэ коллективэй нэгэ түлөөлэгшын нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаададаг, нютагтахи гүрэнэй засаг барилсаха хүн болоод ябахадань, олон һайн үгэнүүдые дурдалтай.

Худалдаа наймаанай мэргэжэлые саагуур удхалан хараха болоо һаа, хүн зоной олохон эрилтые дүүргэхэ, тэдэнэй сэдьхэлые өөрсэ ёһоор тэдхэжэ шадаха ёһотой хүдэлмэрилэгшэ байха зэргэтэй гээшэ. Энэ магазинай дүй дүршэлтэй наймаалагшад Р-Х. Найданова, коммунистнууд С. Б. Баторова, С. Д. Содномова гэгшэд тосхонойнгоо зоной һайн үгэдэ ходол хүртэжэ байдаг. «Совет худалдаа наймаанай отличник» гэһэн хүндэтэ тэмдэгээр шагнагдаһан С. Б. Очирова энэ магазинай нээгдэһэн сагһаа коллективэйнгээ дунда хүмүүжүүлхы хүдэлмэри оролдосотой һайнаар ябуулна.

Нютаг бүхэмнай өөрын һайхан шэнжэ байдалтай. Айл зонойнь ажабайдал нютагайнгаа шэнжэ шэнгээһэн лэ байдаг. Сэнхир сэгээн Яруунын дуулим дайдаар ябахадаа, эндэхи түбшэн зантай ажалша зонтойнь уулзажа, ажалайнь амжалтануудтай танилсаха үедөө, үндэр хүгжэлтын арюун зам тээшэ ажабайдалаа залан дабшуулжа, жэл ерэхэ бүри дорюун алхамуудые хэжэ байһаниинь эли һэн.

Залуу коммунист, районой Совэдэй депутат Цырен-Ханда Бадмацыреновна Гомбоевагай, тэрэнэй хүдэлдэг коллективэй гэшүүдэй хубита ажалша зонойнь амжалтанууд соо, үдэр бүхэнэйнь ажал хэрэгүүд, ажабайдалайнь һуудалай сохисо соо лугшалсана.

«Зуу дахин дууланхаар, нэгэл дахин нюдөөрөө хараһан дээрэ» гэдэг. Нарһата тосхон ерээл һаа, «Универмаг» магазиндань орожо гараарайт. Тэндэ налгай урин ээдынь шэмэг һайхан байдалтай байшан соогоо таниие баяртайгаар угтаха байха.

М. БАТОИН.

Багшанарта туһаламжа

СИНТАКСИС ЗААЛГЫН ЗАРИМ АСУУДАЛНУУД

...нэ жэлдэ 7 — 8-дахи класста үзэхэ буряад ... синтаксисэй ном бо... программа заһагдажа, ...р хэблэгдэбэ. Гадна ...курсануудай үедэ үзэ..., тэрэнэй сагай хү... гэхэ мэтэ асуудалнуу... республикын болон ок...дай гуша гаран баг...гай синтаксис яарал...р зүбшэн хэлсэгдэһэн ... Энээгээр дашарам..., мүн һуралсалай жэ... түсэб табиха сагые үг... зарим ажаглалта ... болоод байна.

...ргуулида олон жэл хү..., дүршэл ехэтэй боло... багшанарай һанамжа, ...лал, заһабари хараада ... байхада, хойшо та..., энэ жэлһээ хубилган ...ай асуудал гарана.

... Сэглэлтын тэмдэгүү... темэ бүриин хойно түс... параграф болгон үгэн... темынгээ тайлбари ... оруулалсажа, абаһаар ...тын тэмдэг табихаар ...ненинүүдые үгэһэн дэ... гэжэ хуушанай багша ...тимов Ц. Г. (Асагадай ... һургуули) зүб дурад... хэлэһэн юм. Энэнь ном ... хараада абтаба, гэбэ... зарим газарта хүсэл... байжа болохо. Юрэн..., суг зааха хэрэгтэй. ...даа номой эсэстэ сэг...ээр түсхай тайлбари ... ушартай. Синтаксис... холбуулал, мэдүүлэл, ...эл зүбөөр, уранаар, ...ээр зохёожо һурахын ха...тнар, илангаяа сэглэлтэ ...ээр табижа һураха ёһо...һэн тулань, тэрээндэ ... анхарал хандуулха, бу... бэшэгэй хэлэнэй сэг...тые гуримшуулха тухай ...гаа табиха шухала.

2. Аман болон бэшэгэй хэлэ хүгжөөхэ ажал хэхэдэ ...мжатай байхын тула, ...даа упражненинүүдээ ...ческа бүлэгүүдээр үгэ... ёһотой гэжэ Яруунын ...ной Мужыхын дунда ...улиин багша **Санжи...мова Р. Ц.** гэгшэ тэм...лэбэ. Тэрэ тон зүб. Энэ ...ар хүдэлмэри хэгдэнэ, ... үшөө дүүрээгүй байна. ...ниие удаадахи хэблэл...заабол хүсэлдүүлхэ ушар..., Юрэ аман болон бэ... хэлэ хүгжөөхэ уп...ненинүүд, зурагууд г.м. ... ном соо нилээд олоор ... Ямарынь таарамжа..., ямарыень хаялтайб ... саашадаа багшанар ... үзөөд хэлэхэ аабза.

3. Буряад хэлэндэ тоо..., падежээр, роодоор үгэ...дые тааралдуулжа бэшэ... хадань, мэдүүлэл соо... үгэнүүдэй хоорондохи ...олбоогон жэжэ илгаралые ... тааралдал, хүтэлбэри, ...рлалые үзэһэнэй ямар... хэрэг үгы гэжэ Бар...анай районой Хилганын ...нда һургуулиин багша ...тугева **Ц. Р.** зүб ажаглал... хэбэ. Энээн тухай үни... тоосоон болодог аад, ...р үндэһөөр энэ илгаае ...тай гээшэб гэжэ тодо ...мта, үнэншэмөөр һа... гараагүй байһан юм. Харин мүнөө эли болобо. ...һээ энэ илгаае орхи..., харин дахалдуулһан ба ...лдүүлһэн илгааень заа... хэрэгтэй, юундэб гэхэдэ, һүүлшын илгааһаа боложо, сэглэлтын тэмдэгүүд табигдадаг гээшэ.

4. Нүхэсэл мэдүүлэлнүүдые элирхэйлһэн, тайлбарилһан ба ушарлаһан гэһэн гурбан янзыень зааха, харин ушарлаһан нүхэсэл мэдүүлэлэй дотоодо илгаае орхихо гэжэ Хэжэнгын дунда интернат һургуулиин багша **Жамьянэ Х. М.** зүйтэй дурадхал оруулба. Нүхэсэл мэдүүлэлнүүдые яалтай гээшэб гэһэн асуудал үнинэй һанаа зобоодог юм. Зарим зон нүхэсэл мэдүүлэлнүүдые заалтагүй гэхэ, нүгөө заримашуул тэдэниие миин тоолоод гараха гэхэ, гурбадахи бүлэг зон тэдэниие заангүй байжа болохогүй гэхэ. Саашадаа ушарлаһан нүхэсэл мэдүүлэлнүүдые **хэзээ, хаана, хайшан гээд, ямар ушараар** гэхэ мэтэ асуудалнуудта харюусадаг гэжэ хамтадань ойлгуулбал, таарамжатай байна. Гурбан гол янзын нүхэсэл мэдүүлэлнүүдые заагаад, сэглэлтын тэмдэгүүдые табюулжа һургабал, хүрэхэ.

5. Сагай хубаари тухай зарим ажаглалта хэлтэй.

Программа соо аман ба бэшэгэй хэлэ хүгжөөхэ сагуудые темэнүүдтэ сасаһан байха. Энэ сагууд саашадаа амяараа хубааритай байха.

«Мэдүүлэл» гэһэн һалбарида гурбан часай орондо хоёрые үгэхэдэ хүрэхэ гэжэ хэлсэбэбди. Эндэ юрэ хөөрэһэн, асууһан г. м. мэдүүлэлнүүдэй илгаае урда үзэһэн хадань, дабтаха байна.

«Простой мэдүүлэл» гэһэн һалбариин сагай бага дээрэһээнь. табаһаа долоо болгохо болоно. «Мэдүүлэл», «Мэдүүлэлэй гэшүүд» гэһэн һалбаринуудай нэгэ-нэгэ часые эндэ үгэхэ.

«Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд» «Мэдүүлэлэй тусгаарлагдаһан гэшүүд» хоёрые сагыень адли — 7—7 болголтой гэжэ харагдаба.

«Оборот» «Дахалдаһан сложно мэдүүлэл» хоёрһоо нэгэ-нэгэ часыень абажа, «Сложно мэдүүлэл» гэһэн һалбарида хамта дүрбэн час болотор нэмэгдээ. Эндэ нииилэлдэһэн сложно мэдүүлэл ороно ха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ программа соо үгтэһэн зүйлнүүдые нарибшалан хинаха тухай оло дахин асуудал табигдадаг байһан гээшэ. Юуень хаһаха, юуень үлөөхэ гээшэб гээд хаража үзэхэдэ, тиимэ бэлээр шиидхэхэ асуудал бэшэ байһаниинь элирээ ааб даа. Нэгэтэ бэшэ зүбшэжэ үзэһэнэй һүүлдэ, лаб нигэжэ хүонилгаа һаа, һайн гэжэ багшанартай хэлсэһэнэй удаа, зохихо тээшэнь заһагдана. Саашадаашье тиимэ заһабариин гаража болохо байһаниинь эли. Теэд гол түлэб хубилха зүйлынь хубилгагдаба гээшэ аабза. Саашадаа мүнөөнэй эрилтын ёһоор, бүхы үзэхэ зүйлөө часаарнь хубаажа, тэрэнээ ямар аргаар зааха тухай тобшо тайлбари үгэхэ хэрэг гарана.

Д. ДОРЖИЕВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

УРАН ЗОХЕОЛШОД АЙЛШАЛАА

Республикын Уран зохёолшодой холбооной творческо бү... Захааминай районой ажахынуудаар айлшалһанаа һаяхан буужа ерэбэ. Поэдүүд Л. Тапхаев, З. Гомбожабай, республикын габьяата артист К. Миткинов, залуу дуушан З. Ринчинова, хүгжэмшэн Б. Ринчинов гэгшэд Хамниин, Дүтэ...үрэй, Далахайн, Енгорбойн, Санагын совхозуудаар ябажа, «Дуунууд болоһон шүлэгүүд», «Буряад уран зохёолшо...дой шэнэ зохёол бүтээлнүүд», «Ажабайдалай геройнууд — ...номой геройнууд» гэһэн темээр уулзалгануудые үнгэргөө.

Манай корр.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

Яахадаа унжагайрһан барилгаб?

1976 ондо Турунтаево тосхондо хэлхээ холбооной узелай байшан баригдажа эхилһэн юм. Энэ барилга 1.800 мянган түхэриг сэнтэй ха юм. «Главбурстройн» 145-дахи ПМК тус барилга хэжэ байнхай. Теэд тэрэнь ямараар хэгдэнэ гээшэб?

Сметын ёһоор барилгашад хэлхээ холбооной байшангые 1979 ондо дүүргэхэ байгаа. Мүнөөдэрэй байдалаар хаража үзэхэдэ, хэзээ дүүргэхэнь мэдэгдэхэеэ болинхой. Иимэ байдалай ушар шалтагаан яһала олон. Нэгэдэхеэр, барилгашад тус барилга эхилһэн сагһаа хойшо үдэрэйнгөө болон һарынгаа даабари дүүргэжэ үзөөгүй, дүүргэхын түлөө оролдоошьегүй байна. Эндэ **ажал хүдэлмэриин түлхисэ болодог социалис мүрысөөн эмхидхэгдэээгүй.** Хүдэлмэришэд эндэ миил үдэр үнгэргэжэл байдаг, тэдэниие һонирхуулха юумэн гэжэ үгы. Хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө хиналта һула. Тус барилгые эрхилжэ байһан инженер С. Ф. Топшиноев эндэ үсөөн харагдадаг. Участогай начальник прораб хоёр үдэр бүри город ошожол байдаг. Энэл жэшээгээрнь хүдэлмэришэдыньшье хойноһоонь гүйлгэлдэдэг. Улаан-Үдэ ошоодлод пятницада гараад, понедельнигтэ ерэнэ ха юм даа. Иигэжэ байхадань барилга яагаад урагшаа ябалтайб? Байгша оной июлиин нэгэнэй байдалаар барилгашан бүхэнэй 1976 онһоо хойшо объект дээрэ хүдэлһэн үдэрые тоолохо болоо һаа, тон бирагүй дүн харагдана.

Хоёрдохёор, хэлхээ холбооной узелай начальник Д. Б. Уваровай хэлэһэнэй ёһоор, энэ участогай начальник ходол һэлгэгдэнэ. Теэд хэды һэлгэлтын болобошье, барилгынь үндыхэ харагданагүй. Шанарынь яахын аргагүй муу. Бодхооһон хананууднайнь унажа байхые харахада, зэбүүрхэмээр. Почтово отделени болохо хубиин хана гурбадахяа бодхоогдожо байна. Ямар шалтагаан дээрэһээ хананьунажа байха болоо юм гэхэдэ, иимэ: фундамент дорохи нүхэниинь гүйхэн байгаа. Тэрэнһээ гадна, цементнэ холисо адхажа, һайса нягтаруулха хүдэлмэри бирагүйгөөр хэгдээ хаш. Тиимэһээ бодхооһон хананьһуужа, гансата ган гараад, һүүлээрнь унажа эхилээ.

Хирписэ ханые дүршэл багатай залуушуул табиһан. Тэдэнэй хойноһоо хэншье хараа, хинаагүй. Тиимэһээл хэлхээ холбооноймнай байшангай хана гурбадахяа бодхоогдожо байна. Иигэжэл гүрэнэй мүнгэ зөөри гам хайрагүйгөөр үригдэжэ байна.

Тэрэнһээ гадна, ээзгүй барилгын үлэшөөд байхада, хэды ехэ хирписэ, сонхын шэл, хана шэглэхэ пакли гэхэ мэтэ эндэһээ үгы болоо, хулуугдаа гээшэб? Хэды шэнээн хирписэ эндэ оуталагдана, хэды шэнээн цемент холисо болгогдоод лэ хаягдана гээшэб? Эдэ бүгэдые тоолон тодорхойлхын аргагүй.

Сэхыень хэлэхэдэ, урагшагүй энэ барилгын хоншолонгуудһаа, тэндэхи гүрэнэй зөөриин гам хайрагүйгөөр үригдэжэ байһанһаа харюусалгата нюурнуудта хэмжээн абтаха зэргэтэй байгаа. Прибайкалиин районой түбтэ унжагайрһан энэ барилга тухай «Главбурстройн» хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдээжэ.

Тиигэбэ яабашье тус барилгые түргэдхэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй түлөө хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэжэ, ажалай журам шангадхаха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ, шанарыень һайжаруулха шухала.

П. ХАЛТАНОВ.
Прибайкалиин район.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

БУРУУШААЛГЫН ХҮСЭТЭ ХҮДЭЛӨӨН

Нейтронно зэбсэг үйлэдбэрилжэ захалха гэһэн США-гай президентын шиидхэбэриие буруушааһан дэлхэйн олониитын хүдэлөөн хүсэ орожо байна. США-гай айхабтар ехэ ядерна нөөсэнь хүн зониие олоорнь үгы хэхэ бузар муухай шэнэ зэбсэгээр нэмэхэнь гэжэ бүхы түби дэлхэйн арадууд зэбүүрхэжэ байһанаа мэдүүлнэ. Энээнтэй дашарамдуулан, бүгэдэ нийтын амгалан байдалые бэхижүүлхын тула нейтронно зэбсэг үйлэдбэрилгэһөө арсаха ба тэрэниие хориха гэһэн Советскэ Союзай шиидхэбэри ТАСС-ай мэдүүлгэ дотор үшөө дахин тэмдэглэгдэбэ гэжэ дэлхэйн олониитын мэдээсэлнүүд харуулна.

ПРАГА. США-гай засагаархидай убайгүй энэ шиидхэбэри Хиросима болон Нагасакида ядерна бомбо хэрэглэһэн ойн тэмдэглэгдэжэ байха үедэ, зэбсэгжэлгээр урилдалгые тоггоохо талаар СССР-эй Верховно Совэдэй «Дэлхэйн парламентнуудта ба арадуудта» гэһэн хандалгын бүхы дэлхэй дээрэ айхабтараар дэмжэгдэжэ байһан үдэрнүүдтэ абтаа гэжэ Чехословакиин эб найрамдалан комитет ба Чехословакиин фашистнуудта эсэргүү тэмсэлшэдэй союзай эндэ тунхаглаһан мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэһэн байна.

ХАНОЙ. Сагаан байшангай шиидхэбэри бүхы хүн түрэлтэндэ хүсэрхэпэн ябадал гээшэ гэжэ «Һуан Дой Нян Зан» газетэ бэшэнэ. Зүүн Урдахи Азида ядерна зэбсэг тодхохо. энэ талаар Япониие баалаха, НАТО-гай оронуудта буу зэбсэг үйлэдбэрилгые хурдадхаха, Хитадта буу зэбсэг ба техникэ үгэхэ гэһэн Америкын һанаашалгын һүүлээр абтаһан иимэ шиидхэбэри уласхоорондын байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно. США-гай иимэ һанаашалгые бүхы дэлхэйн олониитын буруушаажа, дураа гутажа байха үедэ ганса Пекин лэ тэрэниие нюултагүйгөөр хүхюутэйгээр, ханалгатайгаар хүлеэн абана.

ЛОНДОН. Пентагоной нөөсэдэ шэнэ зэбсэгэй бии болоходо, ядерна дайнай һүжэрөөгдэхэ аюул улам бүри шангадана гэжэ «лейбористнууд эб найрамдалай түлөө» гэһэн организациин национальна түрүүлэгшэ, парламентын гэшүүн Ф. Оллаун мэдүүлээ. Вашингтоной иимэ алхамда хэдэн миллион европынхид зэбүүрхэнэ. «Нейтронно бомбонууд Америкын складуудта хадагалагдажа байбашье, тэдэ Европодо хэрэглэгдэхээр зорюулагданхай» гэжэ тэрэ зааба.

ВЕНЭ. Австриин эб найрамдалай тала баригшадай совет США-гай президентдэ буруушаалгын телеграмма ябуулаа.

Хүн зониие олоорнь хюдаха энэ шэнэ зэбсэгые хэрэглэдэг болохо гэһэн шиидхэбэри буу зэбсэгые саашадань бүри ехээр гаргалгые, дайнай аюулые улам һүжэрөөхэ байна. Тэрэниие хэрэглэхэ гээшэ бүхы дэлхэйн ядерна дайе захалжа, газар дээрэһээ бүхэли гүрэнүүдые ба түбинүүдые үгы хэхэ гэһэн удхатай байна гэжэ телеграмма дотор хэлэгдэнэ.

Никарагуагай революциин гол ёһонуудай декларацн

МАНАГУА. Арадай сандинис революци Атлантиин далайн эрье шадарай ууган зондо — мискитос, сумос, рамас угай индейцүүдэй, негрнүүд-креолуудай газар эдлэхэ эрхэ лаблан хангана гэжэ ороной Атлантиин далайн эрье шадархи хүн зон тушаа Никарагуагай революциин гол ёһонуудай декларации дотор хэлэгдэнэ. Национальна һэргэн хүгжэлгые хангаха правительствын хүтэлбэрилхы совэдэй координатор Даниэль Ортега эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ тэрэ декларациие уншаа.

Никарагуада нэгэл наци — никарагуан наци бии. Никарагуагай бүхы эрхэтэд зүһэ шарайһаа гү, али шажан шүтэлгэһөө дулдыдахагүй адли эрхэнүүдтэй. Бидэнэр дэлхэйн ямаршье орон нютагтахи расизмда эсэргүүсэһэн тэмсэлые шууд дэмжэнэбди гэжэ декларации дотор хэлэгдэнэ.

Сандинис революци Никарагуагай засагай ба бусад зургаануудта өөрынгөө түлөөлэгшэдые индеец зоной һунгажа эльгээхэ ямаршье гуримые дэмжэхэ гэжэ тус документын түгэсхэл дотор заагдана.

Гал дүлэтэ дай сэрэг үүдхэхэ, буу зэбсэгүүдые саашадань бүри ехээр бүтээн гаргажа байһан ушар хадаа аюулта энэ сагые бүри дүтэ болгоно, тэрэниие оиротуулна гэжэ ФРГ-гэй эрхэтэн бүри олоороо ойлгодог боложо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баруун Германиин эб найрамдалда дуратайшуулай тала баригшадай уряа доро Изерлоной залуу эхэнэр гараа табижа байна. Энэ уряа доро миллионһоо дээшэ хүн зон гараа табиһан байна.

АДН—ТАСС-ай фото.

ХОРОТО ЯБУУЛГАНУУДАА ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛҺЭЭР

ХАНОЙ. Вьетнамай Социалис Республикын хойто хилэнүүд дээрэ шахардуу байдалтай байһаар.

Августын түрүүшын 10 хоногой туршада Хитадай сэрэгүүд Лангшон ба Хатулен провинцинуудай хилэ шадарай районуудые артиллереэр ба миномёдоор нэгэнтэ бэшэ буудаһан байна гээд. ВИА агентство мэдээсэнэ. Эдэ ябуулгануудһаань уламжалан, байрын хэдэн гэрнүүд, һургуулинууд, ажахын барилганууд һандараа, тарияаланда ехэ хохидол хэгдээ.

Хитадай армиин подразделенинүүд Хоанглиеншон ба Куангинь провинцинууд шадар СРВ-гэй газар дайдада нэбтэрэн ороһон байна. Тэдэнэр амгалан хүн зониие буудажа эхилһэн, зөөриинь тоноһон, харгынууд дээрэ минэ табиһан байна. Вьетнамай хилэ шадарай районуудта шпионуудые олоор эльгээжэ үргэлжэлһөөр.

Хитадай зэбсэгтэ суднанууд СРВ-гэй харьяата уһа мүрэнүүдтэ олон дахин нэбтэржэ ороходоо, эрье шадар загаһа агнажа байһан Вьетнамай загаһашадта аюул тохёолдуулһан байха юм.

Вьетнамай Арадай арми хилэ эбдэгшэдтэ эрид шанга сохилто хэнэ, — гэжэ ВИА онсолон тэмдэглэнэ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

НЕЙТРОННО ҮХЭЛ БҮ ТОХЁОЛДОГ!

Үзэгдөөгүй ехэ аюултай буу зэбсэг бүтээн гаргаха гүйсэд дүүрэн үйлэдбэри бэелүүлжэ эхилхэ гэһэн США-гай президент Р. Рейганэй шиидхэбэри дэлхэйн бүхы заха хизаарнуудта хүн зоной дураа гуталга ба зэбүүрхэн буруушаалга үүдхэбэ. Энэ хадаа амиды бүхы юумые үгы хэхэ хэрэгтэ тусхай зорюулагдаһан, хүн зониие олоор хюдаха туйлай ехэ аюултай онсо зэбсэг болоно. Рейганэй захиралта хадаа хүн түрэлтэниие ядерна аюулда оруулха гэжэ байһан, дэлхэйн хуби заяае, уласхоорондын шахардуу байдал һулаарулгые хэрэгсээхэеэ болиһон ябуулга болоно.

Бүхы дэлхэйдэ айхабтар аюултай энэ шиидхэбэриин Холбоото Штадуудта өөһэдтэнь буруушаагдажа байһаниинь мэдээжэ. Энэ шиидхэбэри хадаа уласхоорондын байдалые улам шахардуу болгохо ябадалда зорюулагдаһан Вашингтоной балмад бүдүүлиг хараа шугамай ээлжээтэ алхам гэжэ Пентагоной ба сэрэгэй-промышленна комплексын дура зоргон соо США-гай ээрхэг түримхэй империалис хүсэнүүдэй хүн түрэлтэнэй ажаһуудалай аша туһын хэрэгүүдтэ урбахаар бэлэн байһанай гэршэ гэжэ ушар байдал зүбөөр ойлгодог американецууд сэгнэнэ. «Нейтронно буу зэбсэг бүтээн гаргалга—ядерна аюулда хүргэхэ бодото арга боломжо бидэндэ олгоно, манай национальна аша туһын хэрэгтэ энэ шиидхэбэриһээ арсахыень Рейганиие баадхаха шухала», — гэжэ США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн Т. Вайс мэдүүлээ. Мүнгэ зөөри һомололгын талаар сенадай комиссиин түрүүлэгшэ М. Хэтфильд гэгшын хэлэһэнэй ёһоор, нейтронно буу зэбсэг бүтээн гаргалгые эхилхэ шиидхэбэри туйлай ехэ һанаа зоборито байдал тохёолдуулна. Ушарынь гэхэдэ, ядерна дайнай тохёолдожо болохо байдалые улам һүжэрөөнэ.

Американ стратегүүдэй харата һанаашалгын уг зорилго юуб гэхэдэ, Баруун Европодо американ далита ракетэнүүдые, «Першинг-2» ракетэнүүдые тараан тодхоһоной һүүлээр шуһа ехэтэ хоёр дайнай болоһон Европо түби дээрэ нейтронно зэбсэг мүн лэ тараан тодхохо ябадал туйлаха. Европын хэдэ хэдэн гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, олохон правительствануудые толгойлогшонор, политическэ ба ниитын элитэ ажал ябуулагшад нейтронно буу зэбсэг бүтээн гаргаха тухай Холбоото Штадуудай шиидхэбэриие эрид шууд буруушааба. «Вашингтоной ажал ябуулга хадаа арадуудай аюулгүй байдалда горитой ехэ аюул тохёолдуулжа болохо», — гэжэ Англиин парламентын горитойхон бүлэг онсолон тэмдэглээ.

Дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүд Пентагоной аюулта муухай һанаашалгануудые эрид шууд буруушаана. Эдэ үдэрнүүдтэ газар дэлхэймнай орьёлон бусалжа байна. «Нейтронно үхэл бү тохёолдог!»— гэжэ арадууд эрид шууд мэдүүлнэ.

ҺАЙХАН ХҮСЭЛГҮЙ «АЙЛШАЛГА»

США-гай ООН-дохи саг үргэлжын түлөөлэгшэ Дж. Киркпатрик Латиин Америкын хэдэ хэдэн гүрэнүүдээр, тодорхойлон хэлэбэл, Аргентинэ, Эквадор, Венесуэлэ, Перу, Уругвай ба Чилеэр ябажа ерэбэ. Американ дипломадта эгээл ехэ хүндэ ямба Чили ба Уругвайда үзүүлэгдээ. Тэрэ эхэнэр өөрынгөө зүрхэндэ эгээл дүтэ Чилиин фашис хунтын толгойлогшонортой, тэрэшэлэн Уругвайн хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө хэһэн байха юм.

Бүгэдэндэ мэдээжэ болоһоной ёһоор, США-гай мүнөөнэй захиргаан урдань байһан захиргаанай «эрхэ сүлөө ба демократи» гэдэг хубхай хооһон шашалгадань эсэс табижа, Латиин Америкэдэхи зонхилхы хэһээлтын журамуудые улам үргэнөөр дэмжэжэ эхилэнхэй. Рейганэй правительство бодото дээрэ США-гай хиналта доро байһан уласхоорондын финансова эмхи зургаануудаар тэдэ зонхилхы журамуудта үгтэжэ байһан туһаламжа тэдхэмжые һайшаан дэмжэнэ, Пиночедэй алуурshадта буу зэбсэг үгэнэ, Урда-Корейн хамжалгатайгаар Урагвайдахи журамые буу зэбсэгээр хангана. Чилиин ба Урагвайн ниислэлнүүдтэ Киркпатрик гэгшэ эдэ оронуудта эльгээгдэжэ байдаг американ буу зэбсэгүүдые бүри ехэдхэхэ гэжэ найдуулаа. «США-да хэгдэһэн» гэжэ тамгатай буу зэбсэгүүдэй ямар уг зорилгодо хэрэглэгдэдэг байһаниие Сальвадорой жэшээ дээрэһээ ойлгожо болохо байна.

Киркпатрик Чилиин хунтые ондоо диктатуранuудта хэлан абамаар жэшээ болгон харуулаа. Пиночедтэй уулзаһанайнгаа һүүлдэ тэрэ «буһалгаа хэгшэдые» дараха талаар Чилидэ «ехэ баян дүршэл» бии гэжэ онсолон тэмдэглээ. Мүрдэлгын, хэһээлтын журамуудта эсэргүү, американ империализмын ээрхэн зонхилхо политикада эсэргүү ябуулгануудые хэдэг национально-патриотическа хүсэнүүдые Вашингтон «буһалгаа хэгшэд» гэжэ тоолодог байха юм. Пиночетовецууд өөһэдынгөө талаһаа «түбиин аюулгүй байдал» гэһэн американ түсэбүүдые һайшаан дэмжэхээр бэлэмди гэжэ США-гай түлөөлэгшые найдуулһан байна. «Эдэ бүгэдэ дээрэһээ ямар юумэн эли боложо үгэнэб гэхэдэ, Вашингтон Латиин Америкэдэ США-гай ударидалга доро ээрхэг түримхэй шэнэ бүлэглэл байгуулгада зорюулагдаһан һанаашалга бэелүүлжэ байна. Тэрэнэйнь уг зорилго хадаа бэеэ даанхай гадаадын политика бэелүүлдэг Кубада, Никарагуада, Гренадада ба бусад оронуудта эсэргүү харата ябуулга болоно.

Вашингтоной захиргаанай Кубада эсэргүү ябуулгануудта ондоо гүрэнүүдые хабаадуулга Киркпатрик гэгшын дээрэ заагдаһан гүрэнүүдтэ ошолгын гол зорилго байба. Жэшээнь, Аргентинэдэ ерээд байхадаа, тэрэ Кубада муу муухай хардалга гүрдэлгэ хэхын тула элдэб аудиторинуудые хэрэглэһэн байна. США-гай ООН-ой дэргэдэхи түлөөлэгшын тогтоһон лэ газарта тиимэ юумэн ходо хэгдээ. Киркпатрик гэгшын энэ аяншалга Куба ба Никарагуада эсэргүү ээрхэг түримхэй зэбсэгтэ ябуулгада зорюулагдаһан Холбоото Штадуудай интервенционис политикые бодото ёһоор элирхэйлһэн ушар болоо гэжэ эб найрамдалай Венесуэлын совет хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Рикардо Молина мэдүүлээ.

Һайн һайхан һанаа хүсэлэлгүйгөөр хэгдэһэн энэ зайлга ямаршье мүр ула үлөөгөөгүй гэжэ хэлэхын аргагүй. Чилиин хунта, жэшээнь, мүшхэлгэ, хэһээлтэ хэхэ хэмжээнүүдээ саг дары шангадхажа орoo. Вашингтоной урда буулта хэһэн Уругвайн журам Синайда эльгээгдэхэ «олонациональна зэбсэгтэ хүсэнүүд» гэдэгтэ хабаадаха зүбшөөлөө үгөө.

Бүхы дээрэнь абажа харахада, Киркпатрик гэгшын дурдагша оронуудаар зайлгань США-гай Латиин Америкэдэхи уг зорилгые үшөө дахин элирхэйлэн харуулба. Вашингтон эндэхи арадуудай үзэн ядажа байһан ээрхэн зонхилхы журамуудые дэмжэнэ, өөрынгөө холын хараата империалис политикын аша туһада түс регионой оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ дура зоргоороо хамаарна, бэеэ даанхай байдалыень хохидолдо оруулна. Киркпатрик гэгшын энэ зайлгые «Дайн ба империализмын элшэн сайдай албанай хэрэгээр ерэлгэ» гэжэ Венесуэлын «Трибуна популар» газетэ нэрлэбэ.

«ЭБ НАЙРАМДАЛДА ДУРАТАЙШУУЛАЙ» ААШАНУУД

«Зүүн Урда Азиин оронуудай ассоциациин гэшүүн-оронуудта Хитадай нүхэр ёһоной харилсаа холбоон» тухай хубхай хооһон шашалга ба Советскэ Союзай, Вьетнамай ба Кампучиин гадаадын политикада эсэргүү бүдүүлиг аашаар Хитадай премьер Чжао Цзыян гэгшын Малайзи, Сингапур ба Таиланд ошолгонь дүүрэбэ. АСЕАН-ай табан ороной дүрбэндэнь (Индонези хитад айлшаниие хүндэ ехэтэйгээр угтан абахые балай ехээр оролдоогүй) ошоходоо Чжао Цзыян Зүүн Урда Азидахи байдалые гуримшуулха арга замууд тухай асуудалаар Хитад ба ассоциациин оронуудай арсалдаануудые зөөлэрүүлхэ хүсэлэнтэй байһан. Тиигэхэ зуураа, Пекин Пол Подой үлэгдэлнүүдые АСЕАН-ай оронуудай үгэ дуугүйгөөр дэмжэхэ ябадал туйлахые, тиигэжэ Арадай Кампучи тушаа эбсэшэгүй хараа бодол баримталхые тэдэндэ баадхаха гэжэ хүсэһэн байха юм. Ондоогоор хэлэбэл, энэ ошолгонь Вьетнам ба Кампучида эсэргүү Пекинэй балмад бүдүүлиг политикада Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүдые хабаадуулха гэһэн зорилго табигдаһан байна. Эдэ түсэбүүдые бэелүүлхын тула Хитадай премьер аяншалгынгаа үедэ хэтэрмэ ехэ найдуулгаһаа эхилээд, харата муухай хардалга гүрдэлгэ хүрэтэр хамаг юумэ хуу хэрэглээ. Гэбэшье ошолгынь үрэ дүнгүүд Пекинэй һанаһан хүрэгдөөгүй.

Чжао Цзыянай ерэһэн Манилада, мүн бусад ниислэлнүүдтэ АСЕАН-ай гүрэнүүдые ямар политика бэелүүлхэ ёһотой байһан һургаал үгэхэ һэдэлгэ тэндэхидэй дурыень гутаагаа. Советскэ Союзда, Вьетнамда эсэргүү идхалга Хитадай хэдэг байһаниинь эдэ оронуудай олониитэдэ нюуса бэшэ ааб даа. «Совет сэрэгэй аюул» гэдэг худал хуурмаг идхалгаар энэ регионой гүрэнүүдые айлгадаг ябадал тушаа хэлэхэ болоо һаа, сэрэгэй талаар Хитадай Холбоото Штадуудтай ба Японтой дүтэ боложо байһан ушар илангаяа Хитадта мүнөө үеын буу зэбсэгүүдые худалдаха ябадалда хэгдэдэг байһан хизаарлалтые болюулха тухай Америкын захиргаанай һая абаһан шиидхэбэри АСЕАН-ай оронуудта ехэхэн һанаа зоборито байдал тохёолдуулна. Энэ шиидхэбэри хадаа Зүүн Урда Азида Пекинэй сэрэгэй ба политическэ талаар ээрхэн зонхилогшын үүргэ дүүргэхэ хүсэлдэ дэмжэлгэ боложо үгэнэ.

Хитад ба АСЕАН хоёрой хоорондохи харилсаануудта шиидхэгдээгүй бэрхэшээлтэ бусад асуудалнууд үсөөн бэшэ юм. Өөрынгөө тагнуулай туһаламжаар тэдэ оронуудай дотоодын байдалые тогтууригүй болгожо, һүүлээрнь өөрынгөө хараа бодолые дэлгэрүүлхээр баалалта хэхэ, тэдэниие өөрынгөө хиналта доро абаха зорилгоор Хитад ассоциациин оронуудай правительствануудта эсэргүү бүлэгүүдые дэмжэхэһээ мүнөө болотор арсанагүй. Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүдэй дурыень гутаажа байһан ушарай үшөө нэгэ баримта гэхэдэ, экономическа харилсаануудтахи байдалые гуримшуулха эрилтэдэ Пекин эгээл юрэнхы харюу үгэдэг, бодото дээрэ АСЕАН-ай бүхы гэшүүн оронууд Хитадтай хэдэг худалдаа наймаандаа тэгшэ бэшэ байдалтай байһан зандаа.

В. МАТЯШ, Н. СЕТУНСКИЙ, Ю. ПЕВНЕВ.
(ТАСС).

ГҮН УДХАТАЙГААР, УХААНДА ХАДУУГДАМААР...

Республикымнай арадай театрнуудта ээлжээтэ шэнэ хаһань эхилхэнь. КПСС-эй XXVI съездэдэ зорюулһан республикын уран һайханай хүдэлмэриин харалгада театральна коллективүүдэй олонхинь хабаадаһан байна.

Энэ харалгын дүнгүүдые тодорхойлходоо, республикымнай һайн дуратанай арадай театр амжалтатайгаар хүгжэн һалбарна гэжэ эмхидхэлэй комитет тэмдэглээ һэн. Захааминай, Барханай, Баргажанай, Дэрээнэй, Буряадай хүдөө ажахын институдай «Ая ганга», авиазаводой «Прометей», кукольна болон бусад үнинэй мэдээжэ арадай театрнууд аша үрэтэйгөөр ажаллана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ театральна коллективүүд бии болонхой. Тоолон хэлэбэл, БАМ-ай Кичерэ тосхоной «Залуу гварди», Гусиноозёрск хотын кукольна, оперо ба баледэй театрай дэргэдэхи «Спутник» арадай театрнууд болонхой. Тиихэдэ Северобайкальск хотын «Вдохновение», авиазаводой посёлогой һурагшадай соёлой байшангай болон бусад театральна коллективүүд хүдэлжэ эхилэнхэй юм.

Эдэ олон коллективүүдэй театральна репертуар ехэ һонирхолтой байгаа. А. Островскиин, А. Володинoй, В. Распутинай, А. Вампиловай, А. Гельманэй, М. Каримай, О. Уайльдын болон бусад мэдээжэ совет болон хари гүрэнэй драматургнуудай, уран зохёолшодой зүжэгүүд харагшадай анхаралда дурадхагдаһан байна. Тиихэдэ Ц. Шагжин, Д-Р. Батожабай, Д. Дылгыров, Ш. Н. Цыденжапов, Б-М. Нурбуев гэгшэдэй зүжэгүүд олон нютагуудта табигдаа.

Барханай (Б-М. Нурбуевай «Харгын эхин» гэһэн зүжэг, режиссёр Б. Б. Чойнжуров), Багдаринай (А. Вампиловай «Аха хүбүүн», режиссёр С. Д. Доржиев) Хойто-Байгалай районой Кичерэ тосхоной «Залуу гварди» (А. Гельманэй «Нэгэ заседаниин протокол», режиссёр А. С. Байков), Хэжэнгын (М. Каримай «Айгулиин сэнхир орон», режиссёр Е. Я. Санжимитыпова), Баргажанай (В. Распутинай «Һүүлшын болзор» режиссёр Л. М. Елшина) арадай театрнууд ба Серовой нэрэмжэтэ соёлой байшангай арадай кукольна театр үнгэргэгдэһэн республикын харалгын лауреадуудай үндэр нэрэдэ хүртэһэн байна. Нижнеангарскын, Хяагтын, Выдринэй, Дэрээнэй арадай театрнуудай ба Северобайкальск хотын «Вдохновение» гэһэн театральна коллективэй зүжэгүүдые республикымнай жюрин гэшүүд тэмдэглэһэн юм.

Эдэ коллективүүдэй актёрнуудай гүйсэдхэлгын уран бэлиг, зүжэгүүдтэ режиссёрой найруулан табиһан шиидхэбэринүүд тад ондоо. Зүгөөр эдэ коллективүүдтэ һуралсалай - хүмүүжүүлгын хүдэлмэри, актёрнуудай уран һайханаар наадаха шадабариие һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ гээшэ.

Актёрнуудай искусствые, сценэ дээрэ хэрэглэгдэхэ хэлые мүлирүүлхэ талаар ходоодоо һонирхолтойтоор үнгэргэгдэжэ байһан хэшээлнүүд, уран зурагай, хүгжэмэй искусствада зорюулагдаһан һуралсал, коллективээрээ хараһан, шүүмжэлэн хэлсэһэн зүжэгүүд, кинофильмүүд актёрнуудай бүлэгэй бүридэлдэ, һонирхолтой хоёрдохи мэргэжэлээ олгоходо туһална гээшэ.

Театральна коллективүүдэй гэшүүдэй олониинь арадай соёлой университедүүдэй шагнагшад юм.

Арадай театрнуудай актёрнуудай бүлгэмэй залуу халаан театрнуудай дэргэдэхи нэгэдэлдэ бүридэнэ. Эдэ коллективүүдтэ ехэнхидээ һурагшад хабаадана. Харин нэгэ хэдэн жэлэй үнгэрһэн хойно арадай театрай ёһотой гэшүүд, артистнууд гэжэ тэдэниие нэрлэнэ бшуу.

Гэхэ зуура арадай театрнуудай урда шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон байна. Эгээл түрүүшын асуудал гэхэдэ, найруулан табигдаһан зүжэгэй сценическэ ажабайдалыень ута болгохо. Юундэб гэхэдэ, миин 2—3 дахин табигдаһан зүжэг наадагшадай ёһотой бэлиг шадабариие элирүүлнэгүй бшуу. Тиимэһээ зүжэг бүхэн 2—3 жэлдэ табигдаа һаа, ямар ехэ удха шанартай байха байһаниинь арсашагүй ха юм. Тиимэһээ эдэ театрнуудай гастрольнуудые эмхидхэхэ хэрэгтэнь нэн түрүүн соёлой таһагай, гүйсэдкомой, ажахын хүтэлбэрилэгшэд ёһотой туһаламжа хүргэхэ болоно. Энэ жэлдэ Захааминай, Гусиноозёрскын, Улаан-Удын Серовой нэрэмжэтэ соёлой байшангай болон бусад арадай театрнуудай гастрольнууд үнгэргэгдэһэн байна. Иигэжэ бүхы арадай театрнууд гастрольнуудта ябажа, уран бэлигтэеэ харагшадые танилсуулха зэргэтэй болоно.

Арадай театрнуудта кадрнуудые бэлдэхэ асуудал бага зэргэ шиидхэгдэнхэй. Ехэнхинь дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэд арадай театрай коллективүүдтэ мүнөө үедэ хүдэлнэ. Гэбэшье эдэ кадрнуудые нютаг нютагта һуурижуулха гээшэ мүнөө үеын шухала асуудал болоно. Залуу кадрнуудые ажаһуудалай, байрын талаар хангаха асуудал гүйсэд шиидхэгдэнэгүй.

Найруулан табигдаһан олон зүжэгүүдэй уран шэмэглэл тулюурхан, декорациин уран зурагай шиидхэбэринүүд адлинууд, хүгжэмэй талаар тодо бэшэ байжа, зүжэгэй гол удхые элирүүлнэгүй гэжэ республикын жюрин гэшүүд тэмдэглэһэн байна. Зүжэгэй найруулан табигдахада материальна гаргашань бага гэжэ мэдэхээр. Тиигэдшье арадай театрнуудай режиссёрнуудаар манай Улаан-Удын гүрэнэй соёлой институт хангадаг гээшэ ааб даа. Тиимэһээ эдэ мэргэжэлтэдые һурган, хүмүүжүүлхэ, дисциплинануудта, тодорхойлбол, сценическэ хүдэлсэ, техникэ, уран зурагай искусствын ба хүгжэмэй түүхэ гэхэ мэтэдэ түс институдай театральна режиссурын кафедра тон ехэ анхарал хандуулха ёһотой болоно.

Арадай театрнуудай дэргэдэхи спутнигуудай коллективүүдэй республиканска уран һайханай харалгые ерэхэ театральна хаһада үнгэргэхөөр хараалагданхай. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажалшан зоной уран бэлигые улам баяжуулан, республикымнай арадай театрнууд шэнэ хаһадаа улам һайнаар, зохёохы түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна.

А. ЛОБОЗЕРОВ,
республикын научно-методическэ түбэй библиографическэ таһагай ахалагша редактор.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хэжэнгын арадай театрай артистнууд Д. Базаржапова, Л. Дамдинжапова ба Ц. Галсандоржиева М. Каримовай «Айгуулиин сэнхир орон» гэжэ зүжэгтэ наадажа байна 2. Айгуль — З. Гармаева, Зульхабира — С. Цыренова.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фотонууд.

ҮБҺЭШЭДЫЕ БАЯСУУЛБА

ТУРУНТАЕВО. Прибайкалиин районой соёлой байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн агитбригадын гэшүүд мүнөө үбһэшэдэй отогуудта айлшалжа, һонирхолтой концерт харуулна. Үнгэрһэн долоон хоногой туршада эдэнэр Гурулевой, Ангырай, Иркилигэй үбһэшэдтэ ошожо хөөрэлдөө үнгэргэһэн, концерт, наада харуулһан, шог зугаа дэлгэһэн байха юм.

Тиихэдэ эдэ агитбригадын гэшүүдтэй хамта районой пионернуудэй байшангай дэргэдэхи дуунай ансамбль айлшалалсаа. Эдир дуушад хүгжэмэй багша С. Гурецкиин хүтэлбэри доро үбһэшэдэй сэдьхэлээ ханан баясамаар һонирхолтой концерт табла. Эндэ соёлой таһагай инструктор Л. Брылева үбһэшэдэй звенонуудта «Дайшалхы хуудаһа» гаргахадань туһалһан байна.

Манай корр.

ТОБШОХОНООР

△ Каунас хотодо һурагшадай дунда боксоор бүхэсоюзна XVI спартакиада боложо дүүрэбэ. Манай республикаһаа эндэ хабаадаһан Хориин дунда һургуулиин һурагша Сергей Дашиев бронзо медальда хүртэбэ. Байгша ондо тэрэ бүхэроссиин спартакиада дээрэ чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм.

△ Республикын техническэ мэргэжэлэй училищинуудай һурагшадай дунда эхилһэн XVII комплексно спартакиада эхилһээр долоон һараһаа үлэжэ ябана. Спортын арбан хоёр зүйлөөр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ гурба мянганһаа дээшэ һурагшад хабаадаһан.

Басагадай дунда болоһон спартакиадын дүн гаргахада, тогоошод болон наймаалагшадые һурган гаргадаг хоёрдохи техническэ училищиин команда эрхимлэбэ. 7-дохи, 8-дахи ГПТУ-гай командануудудаадахи һууринуудые эзэлээ.

Хүбүүд сооһоо 3-дохи, 13-дахи, 11-дэхи ГПТУ-нуудай командануудтүрүүшын гурбан һуури эзэлһэн байна.

△ Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудай студентнүүдэй дунда хүнгэн атлетикээр бүхэроссиин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болобо. Красноярск хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадаһан технологическа институдай студент, мастерта кандидат Наталья Соболева эрхим амжалта туйлаба. Тэрэ 100, 200 метрэй зайнуудые 12,2 ба 25 секунда соо гаталжа гараа.

Наталья Соболева хүнгэн атлетикын долоон зүйлөөр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ РСФСР-эй чемпионка боложо шадаа.

△ Ровно хотодо «Трудовые резервы» бүлгэмэй эдиршүүлэй дунда хүнгэн атлетикээр бүхэсоюзна мүрысөөн боложо дүүрэбэ.

РСФСР-эй суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлбэ. Нютагаймнай хүбүүд, басагад эндэ эрхим амжалта туйлаа. Онохойн найман жэлэй һургуулиин Татьяна Гуринова 1500 метрэй зайда хоёрдохи, Загарайн дунда һургуулиин һурагша Сергей Журавлев 800 метртэ дүрбэдэхи һуури эзэлээ.

✕ Донецк хотодо «Локомотив» бүлгэмэй түбэй советэй түрүү һуури эзэлхын түлөө 10 мянган метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаан дээрэ манай республикын түлөөлэгшэд шалгаржа, түрүүшын гурбан һуури эзэлбэ. Эндэ ЛВРЗ-гэй спортын клубай инструктор, СССР-эй спортын мастер Виктор Трунев, Хойто-Байгалай районой Дээдэ-Ангарай дунда һургуулиин багша Александр Чирков, СССР-эй спортын мастер Владимир Дульянинов (ЛВРЗ) гэгшэд шалгараа.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» августын 15-да үнгэргэгдэһэн 33-дахи тираж.

«19-һөө 6-ень тааха».

7 — классическа барилдаан, 12—гимнастика, 22— уһа руу һүрэлгэ, 25—санын спорт, 35—шайбатай хоккей, 45—столой теннис;

«36-һаа 5-ень тааха».

8—велоспорт, трек, 14 —академическэ һэлюурдэлгэ, 21 тамаралга, 29—стендовэ буудалга, 33— футбол.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Л. И. Брежневэй С. Канятай, В. Ярузельскитэй уулзалга. (Түгэсхэлынь 3-дахи хуудаһанда). «Барилганuудта — тогтууритай кадрнуудые бэлдэхэ!» — КПСС-эй областной комитедэй гурбадахи пленумэй тоосоон (Түгэсхэлынь 2-дохи хуудаһанда). ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Барилганuудта тогтууритай кадрнуудые бэлдэхэ!» — КПСС-эй областной комитедэй пленумэй тоосоон.

Гурбадахи хуудаһанда. Л. И. Брежневэй С. Канятай, В. Ярузельскитэй уулзалга (Эхиниинь 1-дэхи хуудаһанда). Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа. Үзэл сурталай хүдэлмэри. «Бурханай нэрээр бэеэ халхалаад» —М. Гольденбергын статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Искусствын һонин. «Улаан-Үдэ — Таллин: оперын харгы зам» — Н. Никитинагай статья. Нютаг нютагай һонин. Киногой, телевидениин программа. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Үхибүүдтэ — «Был настоящим трубачом»— фильм. 11.15 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.15 — Дуратай шүлэгүүд. 12.45 —Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.10 — Үхибүүдтэ — «Флаги на башнях» —фильм.

Улаан-Үдэ. 17.45 —«Онтохон дол адли»—киноочерк. 17.55 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө».

Орбита. 18.30 —«Ажалай алдар солын туг үргэгшэд».

Улаан-Үдэ. 18.45 —«Байгал» — мэдээсэлэй программа (буряадаар). 19.15 —Киноочерк.

Орбита. 19.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». Залуу мэргэжэлтэ — үйлэдбэри дээрэ. 20.30 —Э. Хачатурян. «Спартак» баледэй хэһэгүүдые Москвагай гүрэнэй симфоническа оркестр гүйсэдхэхэ. 20.50 —«Место встречи изменить нельзя» — уран һайханай олон серитэй фильм (1-дэхи сери). 22.00 — «Время». 22.35 —«Место встречи изменить нельзя» (2-дохи сери). 23.45 —«Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 24.00 —«Футболой шэнжэлэл».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Үхибүүдтэ. «Дети партизана» — фильм. 14.20—РСФСР-эй габьяата артист А. Масленников С. Рахманиновай романснуудые дуулаха, 14.40 —«Вьетнамай замбуулинай старт» —баримтата фильм. 15.00 —«Залуушуулай адрес». 16.00 — «Москва ба москвагайхид». 16.30 — Түймэр сараха спортоор СССР-эй чемпионат.

Улаан-Үдэ. 17.00 — Соносхолнууд. 17.10 — Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт.

Орбита. 17.45 —«Арһан бумбэгын» клубай шангай түлөө.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Танай номой тагта».

Орбита. 18.45 —«Тхонг Лонг» гэжэ гүрэнэй дуу ба хатарай ансамблиин концерт. (Вьетнам).

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Тала дээгүүр татаһан һолонго» — телефильм.

Орбита. 19.55 — Дамжуулгын программа. 20.00 —«Советскэ Союзда алба хэнэб!» 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» Мультфильм. 21.15 — «Уласхоорондын һонин». 22.00 —«Время». 22.35 — Тамаралгаар СССР-эй чемпионат. 23.20—«Таанар Марецкая тухай юу мэдэхэбта?»

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республикада тогтууригүй үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта багаханаар бороон орохо, аадарлаха. Баруун тээһээ секундын 6—11 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 20—25, зарим районуудта 14—19 градус дулаан байха.

УЛААН-ҮДЭДЭ хура бороон орохогүй. Баруун тээһээ секундын 6—11 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 21—23 градус дулаан байха.

АВГУСТЫН 19—20-ной үдэрнүүдтэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Зарим нютагуудта саг зуура бороон орохо, аадарлаха. Баруун тээһээ секундын 6—11 метр хүсэтэйгөөр һалхилха.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, инфо: маций—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Н-02440. Заказ № 190. Индекс 5801